

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
W ŚWIERKLAŃCU
za 2023 rok**

Sporządziła:
Katarzyna Shuheber
Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu

Nakło Śląskie, kwiecień 2024 r.

WPROWADZENIE	4
I. Ogólny zakres zadań i kadra Ośrodka Pomocy Społecznej	5
1.1. Ramy prawne działalności Ośrodka	5
1.2. Struktura organizacyjna	5
1.3. Kadra – zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji zawodowych	6
II. System Pomocy Społecznej	7
2.1. Kryteria uprawniające do korzystania z pomocy społecznej i obowiązujące procedury	7
2.2. Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy	10
2.3. Funkcja i zadania pracowników socjalnych	13
2.4. Praca socjalna	13
2.5. Realizacja projektów	16
2.6. Realizacja Programów	17
2.6.1. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023	17
2.6.2. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023	18
2.6.3. „Korpus Wsparcia Seniorów”	19
2.7. Pomoc dla osób bezdomnych	20
2.8. Prace społecznie użyteczne	22
III. Analiza świadczeń pomocy społecznej	23
3.1. Zasiłki i pomoc w naturze	23
3.1.1. Zasiłek stały	23
3.1.2. Zasiłek okresowy	24
3.1.3. Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy	25
3.1.4. Sprawienie pogrzebu	26
3.1.5. Schronienie	27
3.1.6. Zdarzenie losowe	27
3.1.7. Mieszkanie chronione	28
3.1.8. Pomoc rzeczowa	28
3.2. Potwierdzenia prawa do świadczeń zdrowotnych zgodnie z art. 54	29
3.3. Pomoc udzielana w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023	29
3.4. Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym	31
3.5. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	32
3.5.1. Stypendium szkolne	32
3.5.2. Zasiłek szkolny	35
IV. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny	37
4.1. Asystent rodziny	37
4.2. Wsparcie rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie / domowej	39

V. System wsparcia osób niepełnosprawnych	42
5.1. Usługi opiekuńcze	42
5.2. Pobyt w Domach Pomocy Społecznej	45
5.3. Program osłony wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin w Gminie Świerklaniec na lata 2018-2025	47
VI. Dział świadczeń rodzinnych	48
6.1. Zakres obowiązków podstawowych	48
6.2. Analiza wypłaconych świadczeń	50
6.2.1. Wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych realizowane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych	50
6.2.2. Wnioski o jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub podczas porodu, realizowane na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	52
6.2.3. Wnioski wydanie zaświadczeń o dochodach do programu "Czyste powietrze" realizowane na podstawie ustawy prawo ochrony środowiska	52
6.2.4. Wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego realizowane na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tzw. 500+	53
6.2.5. Wnioski o refundację podatku vat za dostarczone paliwa gazowe realizowane na podstawie ustawy o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu	53
6.2.6. Wnioski o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego realizowane na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów	54
VII. Pomoc obywatelom Ukrainy	55
7.1. Jednorazowe świadczenie 300 zł	55
7.2. Posiłek	55
7.3. Zasilek okresowy	55
7.4. Zakwaterowanie i wyżywienie	55
VIII. Obsługa organizacyjna Ośrodka	56
8.1. Informatyzacja	56
8.2. Zamówienia publiczne	57
8.3. Inspektor Ochrony Danych (IOD)	57
8.4. Współpraca z organizacjami, innymi instytucjami i podmiotami	57
8.5. Dodatki mieszkaniowe	59
8.6. Ocena zasobów pomocy społecznej	59
8.7. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	60
8.8. Dodatkowe działania na rzecz mieszkańców Gminy	63
8.9. Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej na rok 2024	63
IX. PODSUMOWANIE	65

WPROWADZENIE

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu przedstawia sprawozdanie podsumowujące działania realizowane na przestrzeni 2023 roku. Dokument odzwierciedla stale rozbudowywaną ofertę wsparcia, rosnący potencjał kadry Ośrodka i otwartość do angażowania się w różnorodne inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu pomaga dzieciom i rodzinom, osobom starszym, z niepełnosprawnościami, bezdomnym, chorym oraz innym, które przeżywają różne sytuacje kryzysowe. Formy i metody wsparcia dostosowywane są do indywidualnych potrzeb i sytuacji konkretnej osoby lub rodziny, a pracownicy Ośrodka dzielą się swoją wiedzą oraz doświadczeniem z potrzebującymi.

Zmieniająca się sytuacja demograficzna i wzrastająca populacja osób starszych powoduje systematyczny wzrost zapotrzebowania na opiekę sprawowaną w miejscu zamieszkania. Dlatego też w ostatnich latach usługi opiekuńcze oraz usługi realizowane w odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami i starszych stały się kluczową formą pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu. Podejmowane są różne działania na rzecz seniorów jak również osób z niepełnosprawnościami, aby zapewnić im jak najlepszą jakość życia, dbając jednocześnie o ich rodzinnych opiekunów. Ośrodek Pomocy Społecznej systematycznie poszerza swoją działalność, podejmuje nowe inicjatywy poszukując skutecznych sposobów rozwiązywania problemów swoich klientów, prowadzi niestandardowe działania.

Ośrodek nieprzerwalnie realizował wszystkie zadania, mieszkańcy gminy Świerklaniec mieli zapewnione usługi opiekuńcze, wsparcie pracowników socjalnych, asystenta rodziny, asystenta osoby z niepełnosprawnościami czy w ramach opieki wytchnieniowej oraz Korpus Wsparcia Seniorów. Realizowane w terminie były wszystkie świadczenia z pomocy społecznej, świadczenia rodzinne, wychowawcze, z funduszu alimentacyjnego i inne zlecone.

Opisany w sprawozdaniu rocznym katalog zadań realizowanych w 2023 roku przez Ośrodek będzie w roku 2024 modyfikowany i aktualizowany. Ośrodek będzie realizował nowe programy, planuje ubiegać się o środki funduszy unijnych oraz będzie wdrażał innowacyjne rozwiązania. Część obecnie realizowanych przedsięwzięć będzie kontynuowana, niektóre w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby ulegną zmianie, w tym rozbudowie.

Wszystkie sporządzone w sprawozdaniu tabele oparte są na danych własnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu.

W okresie sprawozdawczym plan finansowy Ośrodka wynosił ogółem 7 469 892,64 zł, a wykonanie to kwota 7 021 396,44 zł.

Dane za lata poprzednie:

2021:	plan: 20 814 065,45 zł, wykonanie: 20 104 887,10 zł
2022:	plan 13 792 277,61 zł, wykonanie: 13 420 326,18 zł

I. Ogólny zakres zadań i kadra Ośrodka Pomocy Społecznej

1.1. Ramy prawne działalności Ośrodka

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu, funkcjonuje w strukturach gminy od 1990 r., udzielając mieszkańcom/klientom wsparcia (nie tylko finansowego), które umożliwia im samodzielną egzystencję, dając szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb, włączenie społeczne, skuteczną realizację ról społecznych, a także szansę na rozwój.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu świadczył pomoc na rzecz mieszkańców gminy, w szczególności w oparciu o następujące przepisy prawne:

- ustawy o pomocy społecznej
- ustawy o świadczeniach rodzinnych;
- ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
- ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej;
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawa o systemie oświaty - pomoc materialna dla ucznia – stypendia szkolne;
- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (tzw. 500+);
- ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”;
- rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”;
- innych rozporządzeń wykonawczych.

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do ww. ustawy. Pomoc społeczna, zgodnie z art. 15 Ustawy o pomocy społecznej polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

1.2. Struktura organizacyjna

Szczegółową strukturę organizacyjną Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu oraz podział zadań zawiera Regulamin Organizacyjny Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu. W skład struktury organizacyjnej Ośrodka wchodzi dział i samodzielne stanowiska pracy. Na dzień 31 grudnia 2023 roku wewnętrzny podział organizacyjny przedstawiał się następująco:

- 1) Kierownictwo Ośrodka:
 - a) Dyrektor (1 etat);
- 2) Działy Ośrodka:
 - a) Dział Pomocy Środowiskowej i Świadczeń (6 etatów);

- b) Dział Świadczeń Rodzinnych (4 etaty);
 - c) Dział Księgowo – Kadrowy (2 etaty)
- 3) Samodzielne stanowisko pracy podległe bezpośrednio Dyrektorowi
- a) asystent rodziny (1/2 etatu);
 - b) pomoc administracyjna (1 etat);
 - c) pracownik gospodarczy (1/2 etatu).

1.3. Kadra – zatrudnienie, podnoszenie kwalifikacji zawodowych

Liczba zatrudnionych pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu według stanu na dzień 31.12.2023 r. wynosiła 16 osób, tj.: 15 etatów. (w przeliczeniu na pełen etat). Ilość zatrudnionych pracowników socjalnych reguluje art. 110 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej.

Niezbędnym warunkiem prawidłowej realizacji zadań pomocy społecznej jest posiadanie dobrego zespołu pracowników wyposażonego w specjalistyczną wiedzę i doświadczenie. Ustawa o pomocy społecznej określa, kto może zostać pracownikiem socjalnym. Zgodnie z art. 116 ust. 1 może to być osoba, która posiada dyplom ukończenia kolegium pracowników służb społecznych lub ukończyła studia wyższe na kierunku praca socjalna, lub do dnia 31 grudnia 2013 r. ukończyła studia wyższe o specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego na jednym z kierunków: pedagogika, pedagogika specjalna, politologia, polityka społeczna, psychologia, socjologia lub nauki o rodzinie lub ukończyła studia podyplomowe z zakresu metodyki i metodologii pracy socjalnej w uczelni realizującej studia na kierunku praca socjalna lub w zakresie pracy socjalnej, po uprzednim ukończeniu studiów na jednym z w/w kierunków.

W ostatnich latach można obserwować stały wzrost liczby realizowanych przez pomoc społeczną zadań, co wiąże się z koniecznością stałego doskonalenia zawodowego, poszerzania posiadanej wiedzy i umiejętności. Rosnące wymagania w stosunku do pracowników socjalnych, jak i pracowników obsługi administracyjno – finansowej Ośrodka, owocują corocznym wzrostem poziomu wykształcenia kadry. Zdecydowana większość pracowników legitymuje się wykształceniem wyższym – 14 osób.

Pracownicy Ośrodka w 2023 r. uczestniczyli w różnego rodzaju kursach, szkoleniach oraz konferencjach organizacyjnych przez firmy zewnętrzne, podnosili swoje kwalifikacje także w ramach samokształcenia. Przeprowadzone szkolenia obejmowały swoim zakresem między innymi następujące tematy:

- Ustawa o pomocy społecznej – nowelizacja,
- Ustawa o zmianie niektórych ustaw związanych ze świadczeniami na rzecz rodziny,
- Przeciwdziałanie przemocy domowej,
- Dokumentacja w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej,
- Prawo pracy w OPS – zmiany w 2023 r.

II. System Pomocy Społecznej

2.1. Kryteria uprawniające do korzystania z pomocy społecznej i obowiązujące procedury

Zgodnie z Art. 2. 1. Ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Jeśli stało się coś złego, jeśli osoba znajduje się w trudnej sytuacji, nie ma gdzie mieszkać czy za co żyć lub jest ofiarą przemocy albo ma kłopoty z dziećmi, może skorzystać ze wsparcia w ośrodku pomocy społecznej.

Skorzystać z pomocy społecznej mogą:

- osoby z polskim obywatelstwem, które mieszkają i przebywają w naszym kraju,
- cudzoziemcy, którzy mieszkają i przebywają w Polsce, a dzięki zezwoleniu mogą:
 - osiedlać się,
 - być rezydentem długoterminowym państw Unii Europejskiej (UE),
 - mieszkać przez określony czas:
 - jako uchodźca (z odpowiednim statusem),
 - w ramach ochrony uzupełniającej,
 - w ramach zgody na pobyt tolerowany,
- obywatele państw członkowskich UE i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), którzy mieszkają i przebywają w Polsce,
- ich rodziny, które mają tutaj prawo pobytu lub stałego pobytu.

Pomoc społeczną mogą dostać osoby i ich rodziny, których dotyczy:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długa lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- handel ludźmi,
- macierzyństwo lub wielodzietność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w integracji – jeśli jesteś cudzoziemcem i masz w Polsce status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy w związku z określoną sytuacją (art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach),
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenie losowe lub sytuacja kryzysowa, na przykład pożar, lokalna powódź, wypadek,

- o klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Pomoc pieniężną można otrzymać jeśli strona kwalifikuje się dochodowo:

- do 776 zł (to „kryterium dochodowe osoby samotnie gospodarującej”),
- do 600 zł (to „kryterium dochodowe na osobę w rodzinie”),

Jeśli osoba chce dostać pomoc, opowiada pracownikowi socjalnemu o swojej trudnej sytuacji. W zależności od sytuacji dostaje wytyczne co do rodzaju dokumentów koniecznych do rozpatrzenia złożonego wniosku, np.:

- o dokument potwierdzający twoją tożsamość (dowód osobisty, paszport lub inny),
- o dokumenty, które poświadczają twoje dochody:
 - decyzję, na podstawie której dostajesz:
 - rentę,
 - emeryturę,
 - świadczenie przedemerytalne,
 - zasiłek przedemerytalny,
 - emeryturę pomostową,
 - nauczycielskie świadczenie kompensacyjne,
 - uposażenie w stanie spoczynku,
 - rentę socjalną,
 - dowód, że dostajesz świadczenie: ostatni odcinek renty, emerytury lub podobne dokumenty,
 - zaświadczenie lub oświadczenie o wysokości wynagrodzenia, które dostajesz, bo jesteś:
 - zatrudniony,
 - pracujesz na umowę zlecenia, umowę o dzieło lub umowę agencyjną,
- o dokumenty, które potwierdzają stopień niepełnosprawności, czyli orzeczenie o:
 - niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności (orzeczenie zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności),
 - całkowitej niezdolności do pracy oraz samodzielnej egzystencji (orzeczenie lekarskie orzecznika ZUS),
 - całkowitej niezdolności do pracy (orzeczenie lekarskie orzecznika ZUS),
 - inne dokumenty (zależnie od sytuacji twojej i rodziny), które mogą mieć wpływ na prawo do świadczeń, na przykład:
 - zaświadczenie lub oświadczenie o okresie zatrudnienia (okresach, za które płacono składki na ubezpieczenie społeczne, oraz o okresach nieskładkowych),
 - decyzja o przyznaniu uprawnień kombatanckich, zaświadczenie o uprawnieniach kombatanckich lub legitymacja członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej,
 - zaświadczenie z urzędu gminy lub oświadczenie o wielkości gospodarstwa rolnego,
 - decyzja o:
 - uznaniu lub odmowie uznania za osobę bezrobotną,
 - utracie statusu osoby bezrobotnej,

- przyznaniu lub odmowie przyznania (wznowieniu, wstrzymaniu, utracie, pozbawieniu):
- prawa do zasiłku dla bezrobotnych,
- świadczenia szkoleniowego,
- stypendium,
- dodatku aktywizacyjnego,
- oświadczenie o pozostawaniu w ewidencji bezrobotnych lub poszukujących pracy,
- dowód opłacenia składki na ubezpieczenie społeczne – jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą lub jesteś rolnikiem,
- decyzje organów przyznających świadczenia pieniężne,
- oświadczenie o stanie majątku,
- dokumenty, które określają twój status – jeśli jesteś cudzoziemcem,
- inne dokumenty, o które poprosi pracownik socjalny.

Wniosek o pomoc do ośrodka pomocy społecznej można złożyć osobiście, listownie lub drogą elektroniczną. O pomoc dla osoby może też wystąpić przedstawiciel ustawowy lub inna osoba, jeśli wnioskodawca się na to zgodzi. Ośrodek pomocy społecznej może przyznać pomoc z urzędu, o ile strona się na to zgodzi. Postępowanie zaczyna się, gdy pracownik przyjmuje wniosek lub gdy wniosek trafi do ośrodka pomocy społecznej. Decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia z pomocy społecznej dostaje się na piśmie. Wydaje ją ośrodek pomocy społecznej.

Pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania albo w miejscu stałego czy czasowego pobytu strony. Wywiad jest niezbędny – to podstawa do udzielenia pomocy. Jeżeli strona nie zgodzi się na wywiad – nie dostanie świadczenia.

Pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy w ciągu 14 dni roboczych od złożenia wniosku, a w szczególnie pilnych sprawach – w ciągu 2 dni.

Pracownik socjalny odbiera od strony dokumentację: zaświadczenia lub oświadczenia o wysokości dochodu osoby oraz członków rodziny i ewentualnie inne dokumenty, ustala sytuację osób/rodzin, które powinny pomóc (rodzice lub dzieci), wskazuje sposób pomocy, której one mogą udzielić, ustala, czy strona ma uprawnienia do innych świadczeń z zabezpieczenia społecznego.

Wywiad pozwala ocenić sytuację życiową strony, ustalić przyczyny trudnej sytuacji oraz występujące problemy i potrzeby. W trakcie wywiadu pracownik socjalny pyta o sytuację strony oraz osób, które wspólnie z nią mieszkają i gospodarują, w tym o źródło dochodów, sytuację zawodową, stan zdrowia, sytuację rodzinną, stan majątku, jeśli stwierdzi przemoc w rodzinie – wypełnia formularz Niebieska Karta-A i dołącza go do wywiadu.

Pomoc pieniężną można otrzymać jeśli strona kwalifikuje się dochodowo:

- dochód na osobę i/lub rodzinę nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie (to „kryterium dochodowe rodziny”).

Pomoc pieniężna może być wypłacana jako:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy, na przykład: na żywość, leki, opał, odzież,

- zasiłek specjalny celowy dla osób o dochodach wyższych niż przyjęte kryterium dochodowe, na przykład na leki, po zaistnieniu specjalnej przesłanki,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy mają status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy,
- wynagrodzenie dla opiekuna za opiekę, które przyznał sąd.

Dochód wylicza pracownik socjalny, który przeprowadził rodzinny wywiad środowiskowy. Aby ustalić, czy strona może dostać pomoc, pracownik socjalny bierze pod uwagę dochód strony i dochód jego rodziny. Dochód z miesiąca, który poprzedza miesiąc złożenia wniosku, na przykład jeśli wniosek składany jest w maju – bierzemy pod uwagę dochód otrzymany w kwietniu. Jeśli strona nie ma dochodu, bo straciła pracę czy prawo do świadczenia – podaje wtedy dochód z miesiąca, w którym złożyła wniosek. Strona może utracić świadczenie jeśli nie będzie współdziałać, jako osoba bezrobotna bez powodu odmówi podjęcia pracy, będzie marnotrawić zasoby własne lub przyznane świadczenia.

Ośrodek pomocy społecznej może nie przyznać pomocy, może ją ograniczyć lub całkowicie wstrzymać. Świadczenia z pomocy społecznej są uznaniowe. Wyjątkiem jest zasiłek stały, który dostaniesz, jeśli spełnisz określone warunki.

2.2. Charakterystyka rodzin korzystających z pomocy

Zgodnie z ustawą, świadczenia z pomocy społecznej są udzielane klientom na wniosek, wniosek przedstawiciela ustawowego danej osoby albo innej osoby, za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego. Pomoc społeczna może być udzielana również z urzędu. Decyzję administracyjną o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia wydaje się po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego, który przeprowadza się u osób i rodzin korzystających lub ubiegających się o świadczenia z pomocy społecznej w celu ustalenia ich sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminę obowiązek udzielania pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Problemy społeczne rozumiane są jako powtarzające się, masowe zjawiska uznane przez daną społeczność za negatywne, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii publicznej i może przyczynić się do dezorganizacji życia społecznego.

Pomocy społecznej udziela się w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu

karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Rodzaj i forma udzielanej pomocy uzależniona jest w szczególności od rodzaju i skali występujących w danej rodzinie problemów. Każdy przypadek rozpatrywany jest indywidualnie, a udzielanie pomocy następuje po wnikliwym zbadaniu i ocenie sytuacji przez pracownika socjalnego podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego oraz po zebraniu niezbędnych danych i informacji.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2021 – 2023.

Wyszczególnienie	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba rodzin	151	152	110
Liczba osób w rodzinach	288	353	257

Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej klientom Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerkłańcu w latach 2021 -2023 przedstawia poniższa tabela.

Powody korzystania z systemu pomocy społecznej w latach 2021 – 2023.

Powód korzystania z pomocy	Rok 2021		Rok 2022		Rok 2023	
	Liczba rodzin	Liczba osób w	Liczba rodzin	Liczba osób w	Liczba rodzin	Liczba osób w
Ubóstwo	50	85	39	71	25	41
Bezdomność	6	6	5	5	7	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa	12	56	7	33	11	50
Bezrobocie	32	72	23	49	19	62
Niepełnosprawność	45	75	37	59	47	78
Długotrwała lub ciężka choroba	24	31	21	29	30	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	11	43	9	32	10	43
Sytuacja kryzysowa	0	0	7	13	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	3	3	0	0
Alkoholizm	17	20	13	16	11	20
Narkomania	3	3	1	1	1	1

Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	5	1	2	1	3
Przemoc w rodzinie	2	4	1	1	1	3
Zdarzenie losowe	1	2	8	24	0	0

Powyżej zamieszczone zostały szczegółowe dane dotyczące liczby osób i rodzin w poszczególnych grupach. Wymienione w ustawie dysfunkcje, z powodu których przyznana była pomoc, mogły współwystępować ze sobą i z tego względu liczby osób i rodzin nie sumuje się.

Analiza danych za rok 2023 odnośnie dysfunkcji osób korzystających z pomocy społecznej wyznacza priorytety w pracy z poszczególnymi kategoriami osób: długotrwale lub ciężko chorymi, osobami z niepełnosprawnościami, bezrobotnymi. Podobnie jak w latach ubiegłych trudnością życiową klientów pomocy społecznej było ubóstwo. Poza wyżej wymienionymi problemami istnieje szereg innych zdiagnozowanych dysfunkcji, które występują w mniejszym natężeniu jednak mają istotny wpływ na życie społeczne. Należą do nich bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, bezdomność czy potrzeba ochrony macierzyństwa.

W 2023 r. Ośrodek objął pomocą społeczną następujące typy rodzin. Typy gospodarstw domowych objętych pomocą w 2023 roku.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA RODZIN OGÓŁEM	LICZBA OSÓB W RODZINACH
	Rodziny Ogółem	110
o liczbie osób		
1	54	54
2	16	32
3	12	36
4	14	56
5	8	40
6 i więcej	6	39
w tym (z wiersza 1) rodziny z dziećmi ogółem	33	138
o liczbie dzieci		
1	11	34
2	8	28
3	9	46
4	3	16
5	2	14
6	0	0
7 i więcej	0	0
RODZINY NIEPEŁNE OGÓŁEM	9	32

o liczbie dzieci		
1	3	8
2	2	6
3	2	8
4 i więcej	2	10
RODZINY EMERYTÓW I RENCISTÓW OGÓŁEM	35	68
o liczbie osób		
1	22	22
2	3	6
3	5	15
4 i więcej	5	25

2.3. Funkcja i zadania pracowników socjalnych

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerkłańcu zatrudniona była w 2023 r. wykwalifikowana kadra, w szczególności 6 pracowników socjalnych. Pracownicy socjalni zatrudnieni są w Dziale Pomocy Środowiskowej i Świadczeń. Podstawowym zadaniem pracownika socjalnego jest szczegółowe rozeznanie sytuacji osoby i rodziny zwracającej się o pomoc oraz na podstawie wywiadu środowiskowego stworzenie kompleksowej diagnozy. Opracowana diagnoza jest punktem wyjściowym do skonstruowania długofalowego planu pomocy i pracy z osobą/rodziną.

2.4. Praca socjalna

Jednym z głównych zadań gminy w zakresie pomocy społecznej jest wykonywanie pracy socjalnej, która dotyczy niemal każdej rodziny zgłaszającej się po pomoc do Ośrodka. Jest to jedna z bardzo ważnych i pracochłonnych form pomocy, polegająca przede wszystkim na dotarciu do świadomości klienta, że pracownik socjalny chce i może mu pomóc, pod warunkiem, że on sam zaangażuje się w proces zmian. Pracownicy socjalni wspierają proces pozytywnych zmian życia indywidualnych osób oraz rodzin, którym służą w przypadkach nagłych sytuacji kryzysowych, jak i codziennych, osobistych problemów. Pracownik socjalny często pełni funkcję pogotowia ratunkowego, będąc po części prawnikiem, pedagogiem, psychologiem, doradcą czy po prostu cierpliwym słuchaczem. Ponadto osoby wymagające pomocy kierowane są do specjalistów tj. prawnik, psycholog. Praca socjalna jest ukierunkowana na przywrócenie utraconej lub ograniczonej zdolności samodzielnego funkcjonowania osoby lub rodziny.

Podopieczni uzyskali również pomoc pracowników socjalnych w kompletowaniu dokumentów w celu m. in. uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego, dodatku mieszkaniowego, świadczeń rodzinnych czy ustalenia prawa do emerytury lub renty. Zgromadzenie niezbędnych dokumentów umożliwiło uzyskanie własnego lub dodatkowego dochodu.

Praca socjalna z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze, nakierowana jest na zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno – bytowych rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, oraz na przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Praca socjalna prowadzona wobec osób starszych i niepełnosprawnych ma na celu ułatwianie kontaktów

z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, a także inicjowanie kontaktów rodzinnych, w tym podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi pomocy. Obejmuje również uwrażliwianie społeczności lokalnych na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych. Praca socjalna to również pomoc w uzyskaniu miejsca na turnusie rehabilitacyjnym lub w nabyciu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego.

W roku 2023 r., z uwagi na wzrost liczby sporządzonych formularzy „Niebieska Karta- A” , praca socjalna była w większości świadczona osobom i rodzinom dotkniętym przemocą. Do świadczonej pracy socjalnej w tym zakresie wyróżniono:

1. Wsparcie psychologiczne, w którym oddziaływanie pracownika socjalnego polega na:

- podkreślanie poczucia podmiotowości i znaczenia osobistych praw,
- podwyższaniu samooceny i poczucia wartości poprzez odwoływanie się do osobistych zasobów osoby,
- utwierdzanie w słusznych decyzjach i wspieranie w uczestnictwie w procedurach prawnych,
- uświadomienie ofierze, że nie jest odpowiedzialna za przemoc,
- zachęcanie do swobodnego wyrażania przekonań,
- zapewnienie, że może liczyć na naszą pomoc.

2. Edukację, gdzie oddziaływanie pracownika socjalnego opiera się na:

- pomocy w identyfikacji przemocy i poznaniu mechanizmów rządzących tym zjawiskiem,
- dostarczeniu wiedzy o skutkach pozostawania w sytuacji przemocy,
- zwiększaniu świadomości praw osobistych i obywatelskich,
- omówienie mitów i stereotypów związanych z rolami poszczególnych członków i ich wpływu na postawy i sposób funkcjonowania rodziny,
- wyposażenie w wiedzę dotyczącą aspektów prawnych przemocy w rodzinie,
- dostarczenie informacji o zadaniach instytucji pomagających ofiarom przemocy, obowiązujących procedurach oraz możliwościach korzystania z pomocy

3. Motywowanie i umożliwianie dostępu innych form pomocy, opiera się na:

- pokazanie realnych możliwości wyjścia z sytuacji przemocy,
- zachęcanie i wzmacnianie w podejmowaniu samodzielnych decyzji oraz kolejnych kroków w celu wyjścia z sytuacji przemocy,
- zachęcanie do korzystania z innych form pomocy (psychoterapia, pomoc prawna) i „torowanie” drogi do innych instytucji; przydatną zasadą okazuje się kierowanie do osób, a nie do instytucji, np. poprzez umówienie się na spotkania z konkretną osobą w instytucji.

4. Rozwijanie zdolności i umiejętności przydatnych w radzeniu sobie z doświadczeniem przemocy, polega na:

- budowaniu planu bezpieczeństwa – zaplanowanie kolejnych kroków, jakie należy podjąć w sytuacji zagrożenia,
- analiza indywidualnych czynników sprzyjających eskalacji oraz czynników ułatwiających uwolnienie się spod wpływu sprawcy,

- nauka umiejętności niezbędnych w procesie wychodzenia z przemocy, tj. wzywania policji, gromadzenia dowodów, pisania pism procesowych itp.

5. Pomoc społeczna, opiera się w przypadku pracowników socjalnych na:

- zaspokojenie potrzeb socjalno-bytowych osób znajdujących się w sytuacji kryzysu związanego z doznawaniem przemocy,
- zapewnienie schronienia, udzielenie doraźnej pomocy socjalnej.

6. Interwencja instytucjonalna jako reakcja na sygnały (informacje o przemocy w rodzinie) wskazuje na wizyty środowiskowe, jako działanie pracownika socjalnego w obszarze pomocy, których celem jest:

- wstępna diagnoza sytuacji w rodzinie,
- nawiązanie kontaktu z ofiarą i poinformowanie o przysługujących jej prawach i możliwościach uzyskania pomocy.

W sytuacji zagrożenia zdrowia i życia jej celem jest:

- oddzielenie sprawcy od ofiary,
- zapewnienie doraźnego bezpieczeństwa emocjonalnego i socjalno-bytowego,
- powiadomienie organów ścigania o podejmowaniu lub stwierdzeniu zaistnienia przestępstwa

W 2023 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 68 rodzinnych wywiadów środowiskowych, rozeznając środowiska pod względem ich sytuacji rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej, mieszkaniowej i materialnej, zawarli 7 kontraktów socjalnych.

Praca socjalna w latach 2021-2023

Rodzaj pracy socjalnej	2021	2022	2023
Łącznie	144	251	93
Interwencja	4	2	5
Zgłoszenie	7	3	2
Wizyta	45	30	48
Inne formy pracy socjalnej	5	97	20
Reprezentowanie interesu podopiecznego (rodziny) w różnych instytucjach	25	2	2
Pośrednictwo, agencja	1	1	0
Poradnictwo rodzinne	0	1	2
Poradnictwo inne	0	46	4
Porady indywidualne	16	49	7
Konsultacja	41	14	3

Liczba sporządzonych kontraktów socjalnych

2021	2022	2023
25	15	7

2.5. Realizacja projektów

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu we współpracy ze Stowarzyszeniem Moc Wsparcia i Fundacją Dzieci Niczyje w roku 2023 zrealizował projekt pn.: „Dziecko w Centrum - tworzenie lokalnych systemów ochrony dzieci przed krzywdzeniem”. Projekt był inicjatywą kierowaną do wszystkich placówek oświatowych oraz innych podmiotów pracujących z dziećmi, mającą na celu zintegrowanie działań, a także wymianę doświadczeń z zakresu poprawy systemu ochrony dzieci na terenie Śląska.

W trakcie realizacji projektu, w maju 2023 roku zorganizowano konferencję dla Dyrektorów placówek działających na rzecz dzieci w Gminie Świerklaniec, podczas której przedstawiono ideę projektu. Następnie w dniu 06.06.2023 r., w Nakle Śląskim, w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej odbyło się szkolenie dla przedstawicieli oświaty oraz innych podmiotów z terenu naszej gminy. Szkolenie pn.: „Rozpoznawanie symptomów krzywdzenia dziecka” przeprowadził certyfikowany Superwizor Środowiskowej Pracy z Dzieckiem i Rodziną – pani Magdalena Skolik (główny specjalista pracy socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu). 12 uczestników szkolenia pozyskało wiedzę m. in.: na temat rozpoznawania czynników ryzyka krzywdzenia dzieci, symptomów specyficznych i niespecyficznych, obrazu psychologicznego dziecka krzywdzonego.

W ramach projektu Wójt Gminy Świerklaniec wydał zarządzenie obligujące wszystkie placówki oświatowe oraz inne podmioty działające na rzecz dzieci do opracowania i wdrożenia tzw. „Polityki regulującej ochronę dziecka przed krzywdzeniem”. Polityka ta jest zbiorem zasad dotyczących zabezpieczenia dzieci przed wszelkimi formami krzywdzenia, zaniedbania, wykorzystywania czy przemocy. Wprowadzone standardy ochrony dzieci to cztery zasady, których przyjęcie sprawia, że dana instytucja jest bezpieczna dla dzieci a jej personel potrafi zidentyfikować sytuacje stwarzające ryzyko krzywdzenia dziecka oraz podjąć działania profilaktyczne a także interwencyjne.

W wyniku wydanego zarządzenia Wójta Gminy w ponad 12 placówkach na terenie naszej gminy wdrożono Standardy Ochrony Dzieci, czyli zrealizowano innowacyjne i kompleksowe działania, które pomogły stworzyć bezpieczne i przyjazne środowisko w szkołach, przedszkolach i innych placówkach działających na rzecz dzieci.

W dniu 27.11.2023 r. przedstawiciel OPS uczestniczył w konferencji podsumowującej projekt pn.: „Dziecko w Centrum – tworzenie lokalnych systemów ochrony dzieci przed krzywdzeniem”, finansowanego z Funduszy EOG w ramach Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny. Podczas konferencji zostały przedstawione efekty projektu, w tym dobre praktyki w zakresie wdrażania Standardów.

W 2023 r. zawnioskowano o pozyskanie funduszy na realizację projektów pn.: „Więcej Uśmiechu” oraz „Pomocna Dłoń”. Projekty te skierowane są dla rodzin wychowujących dzieci ze szczególnymi potrzebami oraz dla seniorów Gminy Świerklaniec. Wnioski pozostają w rozpatrzeniu. Projekty do końca 2023 r. nie zostały ocenione przez Komisję Oceny Projektów.

2.6. Realizacja Programów

2.6.1. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” – edycja 2023

Celem Programu jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla:

- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;
- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego.

Osoby te będą miały możliwość skorzystania z pomocy asystenta m.in. przy wykonywaniu codziennych czynności, załatwieniu spraw urzędowych czy podejmowaniu aktywności społecznej.

Działania podejmowane w ramach programu mają na celu:

- poprawę funkcjonowania w życiu społecznym,
- ograniczenie skutków niepełnosprawności,
- stymulację do podejmowania wszelkiego rodzaju aktywności i umożliwienia realizowania prawa do niezależnego życia,
- przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Program jest finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program realizowany był od kwietnia 2023 r. do grudnia 2023 r., to już kolejna, trzecia edycja Programu realizowana przez OPS;

- ilość osób objęta wsparciem w 2023 roku: 7 osób, w tym:

*1 dziecko do 16 roku życia, z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;

*6 osób dorosłych, , w tym 2 osoby z niepełnosprawnościami sprzężonymi i trudnościami związanymi z mobilnością i komunikacją;

- zatrudniono 5 asystentów osobistych osób niepełnosprawnych, którzy pełnili usługi asystencji osobistej;

- wypracowano łącznie 2165 godziny, w tym:

*300 godzin dla dziecka;

*1865 godzin dla osób dorosłych, z czego 1170 dla 4 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, a 695 godzin dla 2 z niepełnosprawnościami sprzężonymi i trudnościami związanymi z mobilnością i komunikacją;

- całkowity koszt realizacji Programu wyniósł: 85 650.26 zł (osiemdziesiąt pięć tysięcy sześćset pięćdziesiąt złotych 26/100), tj.:

*koszt realizacji usług asystencji osobistej wyniósł: 81 872.80 zł;

*koszt zakupu biletów komunikacji publicznej/prywatnej jednorazowych lub miesięcznych oraz koszt dojazdu własnym/innym środkiem transportu, np. taksówką asystentów w związku z wyjazdami, które dotyczą realizacji usług oraz koszt zakupu biletów wstępu na wydarzenia kulturalne, rozrywkowe, sportowe lub społeczne itp. dla asystenta towarzyszącego uczestnikowi Programu wyniósł: 2140.00 zł;
*koszt obsługi Programu wyniósł: 1637.46 zł.

Pracownicy socjalni Ośrodka prowadzili stały monitoring zadań realizowanych w Programie. Ośrodek Pomocy Społecznej pod koniec 2023 roku, ponownie wnioskował o środki na realizację Programu. Środki otrzymał i już 4 rok realizuje Program na terenie gminy Świerklaniec, udzielając wsparcia i pomocy naszym mieszkańcom z niepełnosprawnościami.

2.6.2. „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2023

Celem Programu jest wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnościami. Ośrodek realizował Program w ramach pobytu dziennego w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnościami. Program „Opieka wytchnieniowa” jest adresowany do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniem traktowanym na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności) oraz dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności, których członkowie rodzin lub opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę, wymagają wsparcia w postaci doraźnej, krótkotrwałej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tym osobami. Program jest finansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Program realizowany był od kwietnia 2023 r. do grudnia 2023 r., to już druga edycja Programu realizowana przez OPS;

– ilość osób objęta wsparciem w 2023 roku: 4 osoby z niepełnosprawnościami i 4 ich opiekunów, w tym:

*2 dzieci do 16 roku życia, z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji i ich 2 opiekunów (2 matki);

*2 osoby dorosłe, tj.: 2 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, obie z niepełnosprawnościami sprzężonymi i ich 2 opiekunów (2 córki);

– zatrudniono 4 osoby, które pełniły usługi opieki wytchnieniowej;

– wypracowano łącznie 654 godziny, w tym:

*340 godzin dla 2 dzieci;

*314 godzin dla 2 osób dorosłych;

– całkowity koszt realizacji Programu wyniósł: 25 566.77 zł (dwadzieścia pięć tysięcy pięćset sześćdziesiąt sześć złotych 77/100), tj.:

*koszt realizacji usług opieki wytchnieniowej wyniósł: 25 065.46 zł;

*koszt obsługi Programu wyniósł: 501.31 zł.

Pracownicy socjalni Ośrodka prowadzili stały monitoring zadań realizowanych w Programie. Ośrodek Pomocy Społecznej pod koniec 2023 roku, ponownie wnioskował o środki na realizację Programu. Środki otrzymał i już 3 rok realizuje Program na terenie gminy Świerklaniec, udzielając wsparcia i pomocy naszym mieszkańcom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom.

2.6.3. „Korpus Wsparcia Seniorów”

Program „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023 to program, którego celem jest wsparcie finansowe gmin w zakresie zapewnienia usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary oraz realizacja usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych.

Program był realizowany od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. i był adresowany do wszystkich gmin w Polsce, zarówno miejskich, wiejskich, jak i miejsko-wiejskich. Do realizacji programu mogła przystąpić każda gmina w zakresie realizacji zadania własnego określonego w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, tj. podejmowania innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych. Zgodnie z zapisami części IV pkt 4 programu gmina mogła otrzymać dotację na realizację działań przewidzianych w programie po przyjęciu programu osłonowego lub uzupełnieniu już przyjętego w danej gminie programu osłonowego o działania obejmujące zakres podmiotowy i przedmiotowy programu, zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej. Gminy, które przystąpiły do realizacji programu mogły uzyskać wsparcie finansowe do 80% przewidywanych kosztów całkowitych zadania.

Realizacja programu obejmowała swoim zakresem dwa moduły.

Celem Modułu I jest zapewnienie usługi wsparcia seniorom w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług w zakresie określonym w programie, wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, a w jego realizację należy zaangażować wolontariuszy, w tym również działaczy środowisk młodzieżowych i obywatelskich, w zakresie codziennego świadczenia pomocy osobom potrzebującym wsparcia. Celem Modułu II jest poprawa bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez zwiększanie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, a także wsparcie gmin w realizacji świadczenia usług opiekuńczych. Środki w ramach Modułu II mogą zostać przeznaczone na zakup obsługi systemu dla opasek bezpieczeństwa zakupionych przez gminy w ramach programu realizowanego w 2022 r. oraz zakup w roku 2023 usługi wsparcia w postaci opasek bezpieczeństwa wraz z systemem obsługi.

W sierpniu 2023 r. (po wcześniejszym uchwaleniu programu osłonowego, po złożeniu zapotrzebowania i uzyskaniu wsparcia, a także podpisaniu umowy), rozpoczęła się rekrutacja do wspomnianego Programu - edycja 2023. Ośrodek Pomocy Społecznej pozyskał dotację na realizację Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” edycja 2023 – Moduł II. Dzięki przystąpieniu do programu możliwe było objęcie 20 seniorów zamieszkujących na terenie gminy Świerklaniec, tzw.: „opieką na

odległość”, czyli teleopieką. Z tej formy pomocy ostatecznie skorzystało 17 seniorów. Teleopieka to rodzaj usług opiekuńczych świadczonych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii informacyjno – komunikacyjnych. Seniorzy zostali wyposażeni w opaski monitorujące, pozwalające na wezwanie pomocy w sytuacji zagrożenia. Wspomniane opaski zostały zakupione oraz były obsługiwane (i są nadal) przez firmę HRP Care Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi. Dzięki opasce senior może połączyć się z Centrum Teleopieki za pomocą przycisku SOS. Centrum następnie kontaktuje się z użytkownikiem, dokonuje rozeznania sytuacji i podejmuje właściwą interwencję, np.: poinformuje opiekuna lub wezwie odpowiednie służby (pogotowie, policję, straż). Opaski posiadają funkcję monitorowania podstawowych funkcji życiowych, dlatego w sytuacji nagłej zmiany standardowych parametrów Centrum Teleopieki kontaktuje się z seniorem celem ustalenia, czy jego stan zdrowia wymaga interwencji. Przydatną funkcją jest detektor upadku – jeśli uczestnik Programu/Senior upadnie, np.: wskutek utraty przytomności – opaska wyśle sygnał SOS automatycznie – bez konieczności wywołania sygnału przez użytkownika, a Centrum Teleopieki natychmiast podejmie działania. Poza funkcją alarmową, detektora upadku i monitorowania podstawowych funkcji życiowych, opaska posiada szereg innych funkcji takich jak pomiar pulsu i ciśnienia, pomiar temperatury, pomiar saturacji, a także możliwość odbierania połączeń przychodzących na opaskę i rozmowę za jej pośrednictwem. Opaska jest pyłoszczelna, bryzgoszczelna i wodoodporna.

Całkowity koszt realizacji zadania w roku 2023 wyniósł 6.534,88 zł, z czego wkład własny to kwota 1.306,97 zł.

W roku 2024 Gmina Świerklaniec również zamierza przystąpić do realizacji programu „Korpus Wsparcia Seniorów” – edycja 2024, tym razem biorąc udział w obydwu modułach (które zgodnie z zapisami programowymi na rok 2024 uległy różnym modyfikacjom).

2.7. Pomoc dla osób bezdomnych

Jedną z przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest bezdomność. Obok udzielania świadczeń, pomoc kierowana do osób bezdomnych obejmuje między innymi zabezpieczenie schronienia w placówkach przeznaczonych dla osób bezdomnych oraz współpracę z innymi podmiotami oraz inicjowanie akcji pomocowych adresowanych do osób bezdomnych.

Gmina zgodnie z art. 48 ustawy o pomocy społecznej ma obowiązek zapewnić schronienie, odzież i posiłek osobom tego pozbawionym. Koszty pobytu naszych mieszkańców w schroniskach i noclegowniach pokrywane są wyłącznie ze środków własnych gminy. W 2023 roku opłacano pobyt 5 osobom, na ten cel została przeznaczona kwota w wysokości 16 878 zł Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osoba przebywająca w schronisku, jeżeli jej dochód nie przekracza kwoty kryterium dochodowego ponosi opłatę nie większą niż 30% dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie. Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 r. udzielał schronienia osobom bezdomnym w Schronisku dla osób bezdomnych „Oaza” w Będzinie oraz w Schronisku dla Bezdomnych w Tarnowskich Górach, na podstawie zawartych umów i porozumień.

W dniu 29 września 2022 r. została podjęta uchwała Rady Gminy Świerklaniec nr LXVII/502/22 w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia. Zgodnie z uchwałą osoby samotnie gospodarujące, których dochód:

- nie przekracza 100% kryterium dochodowego, ponoszą odpłatność za pobyt w schronisku 30%,
- wynosi od 100% do 150% włącznie kryterium dochodowego, ponoszą odpłatność w wysokości 50%
- wynosi od 150% do 200% włącznie kryterium dochodowego, ponoszą odpłatność w wysokości 60%,
- wynosi od 200% do 250% włącznie kryterium dochodowego, ponoszą odpłatność w wysokości 70%,
- powyżej 250% kryterium dochodowego, ponoszą odpłatność w wysokości 100%.

Wpływy do budżetu gminy z tytułu ponoszonych opłat za pobyt w schronisku w 2023 roku wyniosły 302,33 zł.

Koszty Gminy Świerklaniec związane z udzieleniem schronienia osobom tego pozbawionym w latach 2021-2023

2021	2022	2023
18.462,00 zł	9.783,00 zł	16.878,00 zł
Ilość osób: 3	Ilość osób: 4	Ilość osób: 5

Pracownicy socjalni zatrudnieni w tut. Ośrodku zawierają z osobami bezdomnymi kontrakty socjalne, które w zapisach uwzględniają sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniają wsparcie osobie, która je podpisała. Działania spisane w kontraktach socjalnych mają na celu poprawę sytuacji zdrowotnej osoby bezdomnej, często uzyskanie stopnia niepełnosprawności, pomoc mieszkaniową, pomoc socjalną i finansową oraz aktywizację zawodową, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy. Kontrakty socjalne w zależności od potrzeb zawierają tzw. karty monitoringu podejmowanych działań oraz ocenę okresową i końcową. Podczas ich realizacji istnieje także możliwość wprowadzania nowych ustaleń mających na celu dalszą pomoc osobom bezdomnym. Ich efektem jest pomoc i wsparcie osobom bezdomnym w dotarciu do lekarzy w tym również specjalistów, pomoc w aktywizacji społecznej i zawodowej oraz pomoc finansowa w postaci zasiłków celowych, okresowych lub stałych, które dla osób bezdomnych często stanowią jedyne źródło utrzymania.

Z doświadczeń pracowników OPS oraz z diagnozy środowiska wynika, że bezdomność występująca w naszej gminie to w głównej mierze tzw. bezdomność z wyboru, która jest przejawem patologii indywidualnej przez odrzucenie powszechnie respektowanych wzorów obyczajowych, co zbiega się z utratą mieszkania z powodu zadłużenia i eksmisji, z zaburzeniami psychicznymi, zdrowotnymi, w tym związanymi z uzależnieniami oraz brakiem oparcia i pomocy ze strony rodziny.

Pracownicy socjalni tut. Ośrodka w ramach współpracy z instytucjami takimi jak: Policja, patrolują teren naszej gminy i podejmują wspólne działania interwencyjne w celu zabezpieczenia osób bezdomnych. Ponadto pracownicy socjalni sporządzają diagnozę osoby bezdomnej, a podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych zapisywane są potrzeby i oczekiwania konkretnych osób.

OPS w Świerklańcu koordynuje również cykliczne badanie osób bezdomnych w gminie Świerklaniec. Dzięki danym pozyskanym w tym badaniu mamy rozeznanie co do sytuacji liczbowej osób bezdomnych przebywających na terenie naszej gminy.

Zawierane są porozumienia z podmiotami, które mogą pomóc osobom bezdomnym, organizowane są spotkania z tymi służbami, mające na celu ustalenie działań na rzecz bezdomnych. Pracownicy socjalni rozwieszają ogłoszenia zawierające bazę teleadresową miejsc schronienia dla osób bezdomnych w siedzibie OPS oraz na stronie internetowej i Facebooku Ośrodka, a także w ogólnodostępnych miejscach w gminie, np.: tablicach ogłoszeń, w przychodniach czy w Urzędzie Gminy.

2.8. Prace społecznie użyteczne

Prace społecznie użyteczne to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej albo uczestniczących w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia, lokalnym programie pomocy społecznej lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Prace te odbywają się bez nawiązania stosunku pracy ani umowy o pracę. Organizowane są one przez gminę w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, organizacjach lub instytucjach statutowo zajmujących się pomocą charytatywną lub działalnością na rzecz społeczności lokalnej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane. Starosta refunduje gminie ze środków Funduszu Pracy do 60% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy. OPS w roku 2023 na wspomniane prace skierował 5 osób, w ramach 4 posiadanych miejsc.

III. Analiza świadczeń pomocy społecznej

3.1. Zasiłki i pomoc w naturze

Świadczenia pomocy społecznej są zróżnicowane, niektóre z nich mają charakter obligatoryjny, a inne fakultatywny. Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki będące podstawą ich przyznania. W 2023 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu zrealizował następujące świadczenia pieniężne i niepieniężne:

3.1.1 Zasiłek stały jest świadczeniem pieniężnym Zgodnie z artykułem 37 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.) zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej*
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie*

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

1. w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku od dnia 1 stycznia 2022 r. nie może być wyższa niż 719 zł miesięcznie;
2. w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania lub zasiłku dla opiekuna, zasiłek stały nie przysługuje

Osobę przebywającą w domu pomocy społecznej lub ubiegającą się o przyjęcie do niego uznaje się za osobę samotnie gospodarującą, jeżeli przed przyjęciem do domu pomocy społecznej lub rozpoczęciem oczekiwania na miejsce w takim domu była uprawniona do zasiłku stałego.

Przy ustalaniu uprawnienia oraz wysokości zasiłku stałego do dochodu nie wlicza się kwoty zasiłku okresowego:

* - kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 776 zł;

* - kryterium dochodowe na osobę w rodzinie wynosi 600 zł.

Przyznany zasiłek stały:

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2023	19	184	101.202,00	18	21
2022	23	246	138.449,00	22	26
2021	26	231	109.721,00	25	33

Za osoby pobierające zasiłek stały odprowadzana jest składka na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości określonej przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych. Warunkiem objęcia ubezpieczeniem i opłacania składek jest niepodleganie przez te osoby obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Środki wydatkowane na składkę na ubezpieczenie zdrowotne przedstawiają się następująco:

- 2021: 9.179,00 zł (23 osoby, 225 składek);
- 2022: 11.702,00 zł (22 osoby, 239 składek);
- 2023: 8.089,00 zł (17 osób, 163 składki).

3.1.2. Zasiłek okresowy to świadczenie przysługujące w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznawany jest osobom i rodzinom, których dochód jest niższy od kryterium dochodowego. Zasiłek okresowy ustala się w przypadku osoby samotnie gospodarującej- do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie; w przypadku rodziny- do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny. Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 złotych miesięcznie.

Zasiłki okresowe w 2023 r.

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (w zł)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe ogółem:	18	61	23.611,00	18	50
w tym przyznane z powodu:					
bezrobocia	11	47	18.056,00	11	39
długotrwałej choroby	3	6	2.434,00	3	8
Niepełnosprawności	1	1	192,00	1	1
innej przyczyny	5	7	2.929,00	5	10

Zasiłki okresowe w 2022 r.

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (w zł)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe ogółem:	19	37	15.541,00	19	50
w tym przyznane z powodu:					
bezrobocia	17	34	14.730,00	17	45
długotrwałej choroby	0	0	0	0	0
Niepełnosprawności	1	1	35,00	1	4
innej przyczyny	1	2	776,00	1	1

Zasiłki okresowe w 2021 r.

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń (w zł)	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki okresowe ogółem:	36	197	71.027,00	35	78
w tym przyznane z powodu:					
bezrobocia	26	158	57.957,00	25	53
długotrwałej choroby	3	3	864,00	3	5
Niepełnosprawności	3	6	740,00	3	8
innej przyczyny	7	30	11.466,00	7	18

3.1.3. Zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy zgodnie z art. 39 ust. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej zasiłek celowy to świadczenie dla osób i rodzin przyznawane na zaspokojenie niezbędnych potrzeb, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opał, odzieży, przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Ustawa nie określa wysokości zasiłku celowego. Kwota zasiłku ustalana jest z uwzględnieniem, z jednej strony sytuacji materialnej wnioskodawcy i celu na jaki zasiłek jest przyznany, z drugiej strony od możliwości finansowych ośrodka. Zasiłek celowy przysługuje:

1. osobie samotnie prowadzącej gospodarstwo domowe, której dochód jest niższy niż 776 zł miesięcznie,

2. rodzinie, której dochód w przeliczeniu na osobę jest niższy niż 600 zł miesięcznie.

Zgodnie z art. 41 ustawy o pomocy społecznej, w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, może być również przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi. Ocena jakie przypadki należy uznać za szczególnie uzasadnione jest przedmiotem uznania administracyjnego. Ocena ta winna być

dokonana przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy. Ta przesłanka ma miejsce wówczas, gdy sytuacja życiowa osoby lub rodziny, ponad wszelką wątpliwość, bez konieczności wnikliwych zabiegów interpretacyjnych istniejącego stanu rzeczy, pozwala stwierdzić, jest nadzwyczaj drastyczna, dotkliwa w skutkach i głęboko ingerująca w plany życiowe, a wynika ze zdarzeń codziennych ani nawet do zdarzeń nadzwyczajnych. Należą do nich zdarzenia występujące zupełnie okazjonalnie wymagające wielu niefortunnych zbiegów okoliczności, wykraczające poza możliwości ludzkiej zapobiegliwości.

W niektórych przypadkach zasiłek celowy przyznawany jest niezależnie od wysokości dochodu:

- Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych zasiłek celowy może być przyznany na pokrycie części lub całości wydatków na te świadczenia.

- Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego osobom, które w związku z załatwieniem ważnych spraw rodzinnych lub urzędowych muszą się udać do innej miejscowości. Bilet kredytowany jest wystawiony na konkretny dzień i trasę przejazdu, ważny jest z dokumentem tożsamości.

- Zasiłek celowy może być przyznany także w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Kontrakt socjalny to umowa zawarta pomiędzy pracownikiem socjalnym a osobą potrzebującą pomocy.

Decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania świadczenia z pomocy społecznej wnioskodawca otrzyma na piśmie. Wydaje ją ośrodek pomocy społecznej.

Wyszczególnienie	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Zasiłek celowy	74	57	11
Zasiłek celowy specjalny	8	4	7

3.1.4. Sprawienie pogrzebu zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, prawo pochowania zwłok ludzkich ma:

1. najbliższa pozostała rodzina osoby zmarłej, a mianowicie:
 - pozostały małżonek(-ka);
 - krewni zstępni;
 - krewni wstępni;
 - krewni boczni do 4 stopnia pokrewieństwa;
 - powinowaci w linii prostej do 1 stopnia.
2. właściwe organy wojskowe – w przypadku osób wojskowych zmarłych w czynnej służbie wojskowej,
3. organy państwowe, instytucje i organizacje społeczne w przypadku pochowania zwłok osób zasłużonych wobec Państwa i społeczeństwa,
4. każda osoba, która do tego dobrowolnie się zobowiąże.

Obowiązek pochowania zwłok niepochowanych przez wymienione podmioty albo nieprzekazanych do celów naukowych, spoczywa na gminie właściwej ze względu na miejsce zgonu, a w przypadku osób pozbawionych wolności, zmarłych w zakładach karnych lub aresztach śledczych – przez dany zakład karny lub areszt śledczy, z wyjątkiem zwłok osób, które uwolniły się z zakładu

karnego lub aresztu śledczego oraz osób, które przebywały poza terenem zakładu karnego lub aresztu śledczego, w szczególności w trakcie korzystania z zezwolenia na czasowe opuszczenie tego zakładu lub aresztu bez dozoru lub asysty funkcjonariusza Służby Więziennej.

Jeśli obowiązek taki spada na gminę, zadanie to wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej, gdyż sprawienie pochówku jest właśnie zadaniem pomocy społecznej, wymienionym w katalogu świadczeń niepieniężnych (zgodnie z art. 36 pkt 2 lit. f ustawy o pomocy społecznej). Co do sposobu sprawienia pogrzebu przepisy ustawy są bardzo ograniczone. Jedyna regulacja w tym zakresie znajduje się w art. 44 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego. W 2023 roku Ośrodek nie realizował tego rodzaju świadczenia.

3.1.5. Schronienie Gmina zgodnie z art. 48 ustawy o pomocy społecznej ma obowiązek zapewnić schronienie, odzież i posiłek osobom tego pozbawionym. Koszty pobytu naszych mieszkańców w schroniskach i noclegowniach pokrywane są wyłącznie ze środków własnych gminy. W 2023 roku opłacano pobyt 5 osobom, na ten cel została przeznaczona kwota w wysokości 16 878 zł. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej osoba przebywająca w schronisku, jeżeli jej dochód nie przekracza kwoty kryterium dochodowego ponosi opłatę nie większą niż 30% dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 r. udzielał schronienia osobom bezdomnym w Schronisku dla osób bezdomnych „Oaza” w Będzinie oraz w Schronisku dla Bezdomnych w Tarnowskich Górach, na podstawie zawartych umów i porozumień.

3.1.6. Zdarzenie losowe pomoc społeczna jest instytucją mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomocą objęte mogą być jedynie osoby fizyczne. Jednym z ustawowo zapisanych powodów udzielenia pomocy społecznej jest zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa - art. 40 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.):

Osobie albo rodzinie, która poniosła straty w wyniku zdarzenia losowego (np. pożaru) może być przyznany bezzwrotny zasiłek celowy, niezależnie od dochodu tej osoby/rodziny.

Zasiłek ten przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych, tj. zakup żywności, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu.

Należy zaznaczyć, że zasiłek taki nie ma na celu wyrównania strat poniesionych przez osobę/rodzinę, ale jedynie ma zminimalizować te straty. Nie ma możliwości całkowitego i pełnego pokrycia wszystkich szkód wyrządzonych zdarzeniem losowym.

Przyznany zasiłek celowy w związku ze zdarzeniem losowym:

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2023	0	0	0	0	0
2022	8	8	46.000,00	8	24
2021	1	1	2.000,00	1	2

3.1.7. Mieszkanie chronione treningowe osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. W roku 2022 Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu otrzymał przekazaniem z zasobów mieszkaniowych Gminy Świerklaniec lokal w Nakle Śląskim z przeznaczeniem na mieszkanie chronione treningowe. Mieszkanie chronione treningowe przeznaczone jest dla osoby, która ze względu na trudną sytuację życiową potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności dla osoby znajdującej się w sytuacji interwencji kryzysowej.

Zgodnie z art. 9 § 1 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw: "podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy mieszkania chronione są zobowiązane do przekształcenia tych mieszkań w mieszkania treningowe lub mieszkania wspomagane w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy". Ponadto, zgodnie z art. 97 ust. 5 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w znowelizowanym brzmieniu, "rada powiatu lub rada gminy w drodze uchwały ustala w zakresie zadań własnych, szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach treningowych lub wspomaganych" (uchwałą nr LXXII/528/22 Rady Gminy Świerklaniec z dnia 27 października 2022 ustalono zasady odpłatności za pobyt w tym mieszkaniu).

3.1.8. Pomoc rzeczowa – odzież w roku 2022 uruchomiono w Ośrodku Pomocy Społecznej pomoc rzeczową w formie odzieży i obuwia dla osób potrzebujących. W roku 2023 kontynuowano w Ośrodku Pomocy Społecznej pomoc rzeczową w formie odzieży i obuwia dla osób potrzebujących. W siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej (korytarz na parterze budynku) znajduje się wieszak z odzieżą i obuwiami. Każdy, kto znalazł się w potrzebie mógł bez skrupowania skorzystać z udostępnionych butów i odzieży. Wieszak dostępny jest w godzinach pracy Ośrodka (i biblioteki). Odzież pozyskujemy od

darczyńców. Pomoc rzeczowa cieszy się dużą popularnością wśród potrzebujących, odzież jest systematycznie zabierana i uzupełniana.

3.2. Potwierdzenia prawa do świadczeń zdrowotnych zgodnie z art. 54

Do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. mają prawo, oprócz ubezpieczonych, inne osoby posiadające obywatelstwo polskie i posiadające miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej o ile spełniają kryterium dochodowe wynikające z ustawy o pomocy społecznej. W tym przypadku potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej stanowi decyzja wójta gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczeniobiorcy.

Wydanie przedmiotowej decyzji poprzedza postępowanie analogiczne jak w przypadku przyznawania świadczeń z pomocy społecznej, a więc niezbędne jest przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego. W wyniku tego wywiadu ustala się, czy dana osoba spełnia wymogi ustawowe i czy możliwe jest potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Wyszczególnienie	Ilość wniosków	Potwierdzenie prawa do ubezpieczenia	Odmowa	Umorzenie postępowania
2021 rok	18	7	9	2
2022 rok	14	8	2	4
2023 rok	17	10	6	1

3.3. Pomoc udzielana w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023

Prawo do posiłku na podstawie ustawy o pomocy społecznej ma osoba lub rodzina, jeżeli jest tego pozbawiona. Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Pomoc przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków.

Ośrodek w 2023 roku realizował wieloletni rządowy program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Celem programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych.

W ramach Programu opracowane zostały 3 moduły:

1. Moduł dla dzieci i młodzieży.
2. Moduł dla osób dorosłych.
3. Moduł organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

W ramach modułów 1 i 2 Program przewiduje udzielenie pomocy w jednej z trzech form:

- 1) posiłek,
- 2) świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności,
- 3) świadczenie rzeczowe w postaci artykułów żywnościowych.

Pomoc w zakresie dożywiania była przyznawana, jeżeli dochód nie przekraczał 200 % kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, tzn. 1552.00 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej oraz w przypadku rodziny kwoty 1200.00 zł pomnożonej przez liczbę członków rodziny (np.: dla 4-osobowej rodziny 4 x 1200 zł = 4800.00 zł).

Dożywianie prowadzone było łącznie w 9 placówkach, w tym:

- 4 przedszkolach,
- 5 szkołach.

Posiłek zapewniany jest w formie jednego gorącego posiłku w szkołach i przedszkolach. Pomoc w formie dożywiania przyznawano na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Rzeczywista liczba osób objętych programem w latach 2021– 2023.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2023	2022	2021
Rzeczywista liczba osób objęta programem ogółem	60	33	70
ilość osób w rodzinie			
Jeden ciepły posiłek	30	9	3
Zasiłek celowy	37	10	23
Świadczenie rzeczowe	0	0	9
Koszt programu ogółem	19.816,00	8.140,00	30.331,00

W przypadku braku możliwości zapewnienia posiłku lub gdy przyznanie pomocy w formie posiłku było nieuzasadnione ze względu na sytuację osobistą lub rodzinną Ośrodek Pomocy Społecznej przyznawał finansową pomoc w formie zasiłku celowego z przeznaczeniem na zakup posiłku. Poniżej przedstawiono strukturę wydatków na realizację wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023”. Udział kosztów budżetu gminy wyniósł 40%.

Realizacja programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023” w 2023 r.

RODZAJ POMOCY	ROK 2023	
	Środki własne /w zł/	Dotacja rządowa /w zł/
Koszt Programu Ogółem	19.816,00	
	8.358,00	11.458,00
Pomoc w formie posiłku	3.908,00	5.008,00
Pomoc w formie zasiłku celowego	4.450,00	6.450,00
Świadczenie rzeczowe	0	0

Realizacja programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023” w 2022 r.

RODZAJ POMOCY	ROK 2022	
	Środki własne /w zł/	Dotacja rządowa /w zł/
Koszt Programu Ogółem	8.140,00	
	3.256,00	4.884,00
Pomoc w formie posiłku	942,00	1.908,00
Pomoc w formie zasiłku celowego	2.314,00	2.976,00
Świadczenie rzeczowe	0	0

Realizacja programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023” w 2021 r.

RODZAJ POMOCY	ROK 2021	
	Środki własne /w zł/	Dotacja rządowa /w zł/
Koszt Programu Ogółem	30331	
	20000	10331
Pomoc w formie posiłku	0	292
Pomoc w formie zasiłku celowego	16200	5970
Świadczenie rzeczowe	3800	4069

3.4. Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu we współpracy z Bankiem Żywności w Częstochowie realizuje Program Operacyjny Pomocy Żywnościowej 2014-2020 (PO PŻ) – Podprogram na poszczególne lata, który jest krajowym programem operacyjnym współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Celem tego Funduszu jest ograniczanie ubóstwa poprzez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego osób najbardziej potrzebujących i realizację działań na rzecz włączenia społecznego. Realizowany jest on we wszystkich krajach Unii Europejskiej i współfinansowany w 85% ze środków UE.

Pomoc w ramach PO PŻ kierowana jest do osób i rodzin o niskich dochodach i udzielana jest w formie paczek żywnościowych lub posiłków. Osoby, których dochód nie przekracza 235 % kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj. 1823,60 zł dla osoby samotnie gospodarującej, 1410 zł dla osoby w rodzinie mogą uzyskać skierowanie do otrzymania pomocy żywnościowej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklańcu. W ramach Programu przewidziano

działania towarzyszące w formie bezpłatnych warsztatów i szkoleń dotyczących m.in.: przygotowywania posiłków, zdrowego odżywiania, sprawnego zarządzania budżetem domowym, zapobiegania marnowaniu żywności. Zestaw roczny artykułów spożywczych w Podprogramie 2021 Plus („wydawka” w roku 2023) obejmował artykuły spożywcze w łącznej ilości 3128 kg. Żywność przeznaczona dla 142 zakwalifikowanych osób. Zestaw roczny artykułów spożywczych w Podprogramie 2021 Plus zawierał 6 artykułów spożywczych: powidła śliwkowe, makaron, mleko, szynkę wieprzową, cukier i olej. Do Programu zakwalifikowano 6 uchodźców z Ukrainy, tylko jedna osoba skorzystała z otrzymanej żywności, pozostałe osoby opuściły nasz kraj.

3.5. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

3.5.1. Stypendium szkolne

Świadczenia pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym zostały wprowadzone w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji oraz umożliwienia pokonywania barier dostępu do nauki uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Świadczenia te są niezależne od typu i rodzaju szkoły, do której uczeń uczęszcza, czy też od wyników w nauce - podstawowym kryterium przyznawania jest dochód na osobę w rodzinie. Dzielimy je na dwa rodzaje:

1. Stypendium szkolne - świadczenie okresowe przyznawane uczniowi w roku szkolnym, na okres nie krótszy niż miesiąc i nie dłuższy niż 10 miesięcy.
2. Zasiłek szkolny - ma charakter jednorazowy, przyznaje się go z powodu zdarzenia losowego.

Obydwa świadczenia przeznaczone są na pokrycie kosztów związanych z edukacją ucznia. Mogą się o nie ubiegać mieszkańcy gminy, bez względu na położenie szkoły, do której uczęszczą. Świadczenia tego typu należą do zadań własnych gminy. Stypendia i zasiłki szkolne przysługują do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24. roku życia. Warunkiem jest uczęszczanie do szkoły. Nie ma znaczenia, czy jest realizowany obowiązek szkolny lub obowiązek nauki - uczeń może uczęszczać do kolejnej szkoły ponadgimnazjalnej i ma prawo ubiegać się o pomoc. Wypłatę świadczenia należy jednak zakończyć - pomimo chodzenia do szkoły - w miesiącu, w którym uczeń ukończy 24. rok życia.

Zasiłki szkolne i stypendia szkolne przysługują:

- uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych,
- słuchaczom publicznych kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych,
- słuchaczom niepublicznych kolegiów nauczycielskich i kolegiów języków obcych.

Stypendium szkolne przyznawane jest uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Zgodnie z art. 90d ust. 1 Ustawy o systemie oświaty stypendium szkolne uwarunkowane jest występowaniem chociaż jednego z poniższych powodów:

- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- ciężka lub długotrwała choroba,
- wielodzietność,

- brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- alkoholizm lub narkomania,
- rodzina niepełna,
- zdarzenie losowe.

Przyczyną niskich dochodów w rodzinie może być również inna niewymieniona wyżej sytuacja, którą również uwzględnia się przy rozpatrywaniu prawa do stypendium. Prawo do stypendium szkolnego przysługuje, jeżeli miesięczna wysokość dochodu nie przekracza kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, tj. od 2021 r. 600 zł. Forma stypendium oznacza sposób w jaki udziela wsparcia uczniowi. Są one najczęściej udzielane w dwóch postaciach:

1. Całkowite lub częściowe pokrycie kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym również:
 - wyrównawczych,
 - wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania,
 - realizowanych poza szkołą.
2. Pomoc rzeczowa o charakterze edukacyjnym, w tym w szczególności zakup podręczników.

Przykładowe wydatki kwalifikowane do stypendium szkolnego:

- podręczniki szkolne, lektury szkolne,
- zeszyty,
- pomoce dydaktyczne (np.: słowniki, encyklopedie, atlasy, tablice matematyczne, kalkulatory, przybory geometryczne, itp.),
- artykuły szkolne (np.: piórniki, bloki, flamastry, kredki, pędzle, farby, kleje, papier kolorowy, ołówki, długopisy, pióra, gumki, temperówki, bibuła, brystol, papier kancelaryjny, nożyczki, taśmy klejące, korektory, plastelina, modelina, teczki, segregatory, okładki, itp.),
- tornister (plecak szkolny, torba szkolna),
- obuwie sportowe na W-F - ogólna wartość nie może przekroczyć kwoty 150.00 zł na semestr (dla uczniów, którzy trenują w klubie sportowym, kwota zakupu obuwia i stroju sportowego nie może przekroczyć dodatkowo 100.00 zł na semestr),
- strój na W-F (dres, bluza sportowa, spodnie sportowe, koszulka sportowa, spodenki gimnastyczne) - ogólna wartość nie może przekroczyć 100.00 zł na semestr,
- strój galowy wymagany przez szkołę (potwierdzone przez szkołę),
- strój roboczy na praktyki zawodu (potwierdzone przez szkołę),
- przybory do nauki zawodu (potwierdzone przez szkołę),
- biurko szkolne, krzesło do biurka, lampka do biurka,
- komputer, oprogramowanie, części do komputera, multimedialne programy edukacyjne),
- drukarka, tusz do drukarki, tonery, papier do drukarki, płyty CD i DVD),
- abonament internetowy (wrzesień – czerwiec),
- pozalekcyjne zajęcia edukacyjne (np.: korepetycje, kursy językowe, zajęcia w szkole muzycznej, zajęcia sportowe, m.in.: basen i inne, itp., w tym sprzęt muzyczny, sprzęt sportowy, rzeczy potrzebne na basenie, itp.),
- wyjazdy w ramach zajęć szkolnych (np.: wycieczki, biwaki, kolonie, obozy, wyjazdy do kina, teatru, „Zielona szkoła”, itp. - potwierdzone przez szkołę),

- koszty uczniów dojeżdżających do szkół ponadgimnazjalnych (np.: bilety miesięczne, koszty zakwaterowania, itp.),
- inne, wynikające z indywidualnych potrzeb ucznia, uzgodnione z dyrektorem i pracownikiem Ośrodka Pomocy Społecznej, szkołą i zainteresowaną osobą,
- abonament internetowy – od września do czerwca,
- bilety za dojazdy do szkoły i koszty zakwaterowania – od września do czerwca.

W sytuacjach wyjątkowych można wypłacić stypendium szkolne w formie świadczenia pieniężnego. Polega na przekazaniu środków pieniężnych (w gotówce lub na rachunek bankowy) bez wcześniejszego dostarczenia przez stronę rachunków lub faktur potwierdzających dokonanie zakupów. Świadczenie pieniężne ma ogromne znaczenie dla rodzin najbiedniejszych, które często nie mają środków własnych na zakup przedmiotów niezbędnych dziecku do procesu edukacyjnego. Wysokość stypendium szkolnego reguluje Ustawa o systemie oświaty. Miesięczna kwota stypendium szkolnego nie może być niższa niż 80% i wyższa niż 200% kwoty zasiłku rodzinnego na dziecko w wieku od 5 do 18 lat, a więc obecnie 124 zł. Zatem obecnie stypendium szkolne może być przyznane w kwocie od 124 zł do 248 zł. Wysokość stypendium szkolnego przyznawanego decyzją należy uzależnić od wysokości dochodu rodziny w przeliczeniu na jedną osobę i od skali drugiego kryterium - dysfunkcji rodziny - w zależności od ustaleń regulaminu udzielania pomocy o charakterze socjalnym. Wartość stypendium szkolnego w danym roku szkolnym łącznie nie może przekroczyć dwudziestokrotności zasiłku rodzinnego na dziecko w wieku 5-18 lat. Ustawa wprowadza zakaz przyznawania stypendium szkolnego uczniowi, który utrzymuje inne stypendium o charakterze socjalnym ze środków publicznych. Przewiduje jednak odstępstwo od tej reguły, polegające na możliwości przyznania stypendium szkolnego, jeśli uczeń otrzymuje inne niż szkolne stypendium socjalne, ale również do wysokości nieprzekraczającej kwot dwudziestokrotności lub osiemnastokrotności zasiłku rodzinnego.

Tabela przedstawiająca korelację między wysokością dochodu (oraz możliwymi dysfunkcjami), a wysokością stypendium szkolnego.

Grupa dochodu	Wysokość dochodu	Max. wysokość stypendium (bez dysfunkcji)	Uwagi (przy dysfunkcji)	Max. wysokość stypendium (z dysfunkcją)
1	0.00 zł – 300.00 zł (0% - 50%)	do 223,20 zł	+ 24,80 zł	do 248.00 zł
2	300.01 zł – 480.00 zł (50% - 80%)	do 161,20 zł		do 186.00 zł
3	480.01 zł – 600.00 zł (80% - 100%)	do 99,20 zł		do 124.00 zł

W roku szkolnym 2020/2021, 10 rodzin złożyło 26 wniosków o stypendium szkolne. Wydano 17 decyzji przyznających i 9 decyzji odmownych. Wśród osób ubiegających się o przyznanie stypendium szkolnego w roku szkolnym 2020/2021:

- 16 uczniów uczęszczało do szkoły podstawowej,

- 5 osób uczęszczało do liceum,
- 2 osoby uczęszczały do szkoły zawodowej,
- 2 osoby uczęszczały do technikum,
- 2 osoby uczęszczały do szkoły policealnej.

W roku szkolnym 2021/2022, 6 rodzin złożyło 15 wniosków o stypendium szkolne. Wydano 10 decyzji przyznających, 2 umorzenia postępowania, 3 wnioski nie zostały rozpatrzone. Wśród osób ubiegających się o przyznanie stypendium szkolne w roku szkolnym 2021/2022:

- 9 uczniów uczęszczało do szkoły podstawowej,
- 1 osoba uczęszczała do liceum,
- 3 osoby uczęszczały do szkoły zawodowej,
- 2 osoby uczęszczały do technikum.

W roku szkolnym 2022/2023, 5 rodzin złożyło 10 wniosków o stypendium szkolne. Wydano 10 decyzji przyznających. Wśród osób ubiegających się o przyznanie stypendium szkolne w roku szkolnym 2022/2023:

- 5 uczniów uczęszczało do szkoły podstawowej,
- 1 osoba uczęszczała do liceum,
- 4 osoby uczęszczały do technikum.

W roku szkolnym 2022/2023 jedno stypendium szkolne zostało przyznane na Ukraińskie dziecko.

W roku szkolnym 2023/2024, 4 rodziny złożyły 5 wniosków o stypendium szkolne. Wydano 2 decyzje przyznające i 3 odmowne. Wśród osób ubiegających się o przyznanie stypendium szkolne w roku szkolnym 2023/2024:

- 4 uczniów uczęszczało do szkoły podstawowej;
- 1 osoba uczęszczała do szkoły branżowej.

Środki pieniężne przeznaczone na wypłatę stypendiów szkolnych w latach 2021-2023 przedstawiają się następująco:

2021 – 14 102.36 zł

2022 – 5 357.96 zł

2023 – 5 246.26 zł

3.5.2. Zasiłek szkolny to forma pomocy materialnej o charakterze socjalnym. Takie świadczenie przysługuje uczniom, którzy znajdują się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, np. których sytuacja materialna uległa pogorszeniu i z powodu śmierci rodzica. Ustawa wprost nie wymienia o jakie konkretnie zdarzenia losowe chodzi. W praktyce może to być klęska żywiołowa, śmierć, wypadek, itp.

Do przyznania uczniowi zasiłku szkolnego konieczne jest spełnienie następujących przesłanek:

- wystąpienie zdarzenia o charakterze losowym,
- związek przyczynowy między tym zdarzeniem a trudną sytuacją materialną,

- związek pomiędzy tą przejściowo trudną sytuacją materialną a niezaspokojonymi potrzebami ucznia na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w zakresie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Zasiłek szkolny może być przyznawany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Zasiłek szkolny może być przyznawany raz lub kilka razy w ciągu roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego. Zasiłek szkolny nie może przekroczyć jednorazowo pięciokrotności kwoty zasiłku rodzinnego, przysługującego na dziecko w wieku 5-18 lat, określonego w art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych.

W latach 2021, 2022 i 2023 do Ośrodka nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie zasiłku szkolnego.

IV. Realizacja zadań w zakresie wspierania rodziny

4.1. Asystent rodziny

„Asysta rodzinna” to, pomoc świadczona na rzecz rodziny planowana i realizowana razem z rodziną we współpracy z innymi profesjonalistami takimi jak np. pedagog, pracownik socjalny OPS, kurator, koordynator rodzin zastępczych etc. – stosownie do zidentyfikowanych potrzeb i problemów tej rodziny”. Celem głównym pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, który pozwala jej, o ile to możliwe, na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci.

Rozpoczynając współpracę z asystentem rodziny - rodzina podpisuje plan pracy. Plan pracy zawiera cele i efekty dostosowane do diagnozy sytuacji rodziny. Asystent w głównej mierze pracuje nad nabyciem przez rodzinę umiejętności w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz podjęciem działań zmierzających do zapewnienia dzieciom prawidłowego rozwoju we wszystkich przestrzeniach. Asystent pomaga i towarzyszy rodzinie w załatwianiu istotnych spraw urzędowych i lekarskich, motywuje do większej aktywności społecznej. W sytuacji, kiedy rodzina tego wymaga motywuje do skorzystania z poradnictwa specjalistycznego – psychologicznego lub prawnego. Asystent rodziny współpracuje z wieloma instytucjami działającymi na rzecz rodziny: kuratorami, wychowawcami ze szkół, przedszkoli i świetlic, pedagogami, dzielnicowymi, PCPR, Domem Dziecka, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną. Asystent w czasie wspólnych działań z członkami rodziny pomaga w codziennej organizacji dnia, pokazuje jak sprawnie wykonywać obowiązki domowe, opiekować się i wychowywać dzieci. Doradza, jak zarządzać budżetem domowym. Informuje, jak działają urzędy, szczególnie placówki wsparcia rodziny i dziecka, a także wyjaśnia, jak wypełniać dokumentację oraz realizować sprawy urzędowe. Wspiera w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, sądu, poradni, przychodni, policji i innych instytucji. Motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i znalezienia pracy. Najważniejsze jest bezpieczeństwo dzieci. Może być i tak, że czasem zachowania destrukcyjne rodziców zagrażają zdrowiu i życiu dzieci. Rodzic pracuje wtedy nad zmianą, gdy dziecko jest w pieczy zastępczej krótkoterminowej. Nie każda rodzina będzie też chciała i potrafiła skorzystać z tej formy wsparcia. Niemniej jednak asystentura winna być rozumiana jako forma wsparcia a nie przymusu.

W ramach wsparcia specjalistycznego w 2023 roku realizowano usługę asystenta rodziny, którego działania:

- były pomocą dla pracownika socjalnego w realizacji głównych zadań pracy socjalnej,
 - były umocowane zapisami Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz Ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- Realizując zadania określone w Ustawie, praca asystenta skoncentrowana była przede wszystkim na poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej rodzin, w których są dzieci. Współpraca w środowiskach każdorazowo miała charakter indywidualny i odbywała się w miejscu zamieszkania podopiecznych przeważnie raz w tygodniu. Asystent rodziny zatrudniony w OPS w Świerklańcu od 2014 r. podejmował swoje czynności od poniedziałku do piątku w systemie zadaniowym, co pozwalało na pracę w rodzinach w godzinach popołudniowych. Działania asystenta w rodzinach polegały min. na:
- wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych podopiecznych,

- rozwinięciu w co najmniej dobrym stopniu umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach o minimalnym stopniu rozwoju tych umiejętności,
- wsparciu w utrzymaniu trzeźwości,
- podjęciu i utrzymaniu zatrudnienia,
- pomocy w uregulowaniu spraw sądowych i urzędowych, w tym uregulowaniu opłat za czynsz i media, spłaty powstałych innych zadłużeń,
- poddaniu potrzebujących dzieci specjalistycznym badaniom lekarskim, badaniom psychologicznym i terapeutycznym,
- wsparcie dzieci w realizacji obowiązku szkolnego.

Występujące w rodzinach problemy opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności wynikały z braku kompetencji psychologicznych i społecznych, ubóstwa, bezrobocia, bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, trudnej sytuacji zdrowotnej, problemów mieszkaniowych, alkoholizmu, przemocy w rodzinie.

Rodziców objętych stałą pomocą asystent wspierał w wypełnianiu ról społecznych podejmując różnego rodzaju działania w zakresie podniesienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z problemami ekonomiczno-socjalnymi, zdrowotnymi, społecznymi.

Liczba rodzin objętych asystenturą rodzin:

- w 2023 – 8 rodzin w tym 17 dzieci (4 rodziny zostały zobowiązane przez sąd),
- w 2022 – 6 rodzin w tym 13 dzieci (3 rodziny zostały zobowiązane przez sąd),
- w 2021 – 8 rodzin w tym 22 dzieci (5 rodzin zostało zobowiązanych przez sąd).

Zgodnie z zapisami ustawy „Za życiem” rolą asystenta rodziny jest koordynacja wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin, zwłaszcza w odniesieniu do kobiet zagrożonych urodzeniem dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub z nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu. Do asystenta rodziny m.in. należy informowanie w zakresie instrumentów polityki na rzecz rodziny, reprezentowanie przed instytucjami i urzędami, udzielanie wsparcia psychologicznego, pomocy w przewyżnianiu problemów wychowawczych oraz pomocy prawnej, a także wspieranie w realizacji codziennych obowiązków.

Oznacza to, że asystent rodziny może załatwiać w imieniu rodziny sprawy w różnych instytucjach.

Wydatki Ośrodka związane z zatrudnieniem asystenta rodziny, w kolejnych latach wyniosły:

2021 – 32 268.28 zł;

2022 – 37 857.42 zł;

2023 – 46 502.46 zł.

Asystent pracuje również z rodzinami, którym odebrano dzieci, dążąc, poprzez pracę z rodziną, do sytuacji poprawy warunków materialno-bytowych rodziny oraz poprawy w obszarze właściwego wypełniania ról społecznych, w tym rodzicielskich, by dzieci mogły wrócić do swoich rodzin biologicznych. Dzieci te, a w roku 2023 było ich 10 (w 2021 roku odebrano 9 dzieci, w roku 2022

odebrano 1 dziecko i 1 dziecko z wcześniej odebranych wróciło do rodziny biologicznej, natomiast w roku 2023 sytuacja odebrania dziecka/dzieci nie miała miejsca), przebywają w instytucjonalnej i nieinstytucjonalnej pieczy zastępczej, za którą odpłatność ponosi gmina. W pierwszym roku pobytu dzieci opłata wynosi 10% kosztów utrzymania, w drugim roku jest to już 30% kosztów utrzymania, a w kolejnych latach procent ten wynosi już 50.

Kwoty prezentują się następująco:

- 2021 – 37 532.20 zł;
- 2022 – 97 380.84 zł;
- 2023 – 217 433.91 zł.

4.2. Wsparcie rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie / domowej

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma na celu stworzenie wsparcia i udzielenia pomocy osobom uwikłanym w przemoc oraz rozpowszechniania informacji o instytucjach udzielających w tym zakresie pomocy. Problem przemocy w rodzinie może dotknąć każdego człowieka. Bez znaczenia jest wiek, rodzaj wykształcenia, wykonywany zawód czy pozycja społeczna. W naszej gminie przemoc domowa występuje w rodzinach o różnym statusie społecznym, często łączy się z problemem nadużywania alkoholu.

W 2011 r. Zarządzeniem Wójta Gminy został powołany Zespół Interdyscyplinarny w jego skład weszli przedstawiciele, pomocy społecznej, oświaty, policji, służby zdrowia, sądu. W związku ze zmianami w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej (wcześniej przemocy w rodzinie) do sierpnia 2023, ZI działał w składzie 16 osobowym, od września 2023 roku został powołany nowy Zespół Interdyscyplinarny, który liczy 7 osób, tj.:

- Pani Ewelina Radecka - Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu,
- Pani Aleksandra Leszczyńska - Zastępca Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu,
- Pani Dorota Pyrk - Członek Zespołu Interdyscyplinarnego - Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach,
- Pani Anna Wesołowska - Członek Zespołu Interdyscyplinarnego - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świerkłańcu,
- Pani Mariola Maleska - Członek Zespołu Interdyscyplinarnego - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Świerkłańcu,
- Pani Jolanta Sporniak - Członek Zespołu Interdyscyplinarnego - Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Świerkłańcu,
- Pan Rafał Zając - Członek Zespołu Interdyscyplinarnego – Komisariat Policji w Radzionkowie.

W 2023 r. odbyło się 5 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego, 3 spotkania „starego” ZI, 2 spotkania „nowego” ZI.

Czynności podejmowane i realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej obejmuje procedura „Niebieskiej Karty”, której celem jest nawiązanie współpracy i działania interdyscyplinarne. Powyższe wynika z faktu, że przemoc domowa

nie jest wyłącznie zagadnieniem prawno - karnym, ale również socjalnym, psychologicznym, zdrowotnym i społecznym.

W 2023 roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 48 Niebieskich Kart (w poprzednich latach były to 23 karty rocznie) założonych przez:

- - Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu (8 Niebieskich Kart),
- - Komisariat Policji w Radzionkowie (33 Niebieskie Karty),
- - oświata (6 Niebieskich Kart),
- - służba zdrowia (1 Niebieska Karta).

W 2023 roku prowadzono procedury „Niebieska Karta” w 60 przypadkach z czego w 12 przypadkach kontynuowano procedury Niebieskiej Karty rozpoczęte w 2022 roku. W 2023 roku zakończono 46 Niebieskich Kart, z czego 12 z roku 2022, w tym:

- 25 NK zamknięto z powodu ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy,
- 21 NK zamknięto z powodu rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

W 2023 roku odbyły się 132 posiedzenia grup roboczych/grup diagnostyczno-pomocowych. W 2023 roku wypełniono 23 formularze „Niebieska Karta - C” oraz 19 formularzy „Niebieska Karta -D”.

Członkowie grup roboczych skierowali 18 wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o spowodowanie leczenia odwykowego. Ponadto członkowie GR/GDP monitorują sytuację rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, a także dokumentują działania podejmowane wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz ich efekty. Po zakończeniu procedury Niebieskiej Karty, rodzina jest monitorowana przez kolejne miesiące (obecnie 9 miesięcy) przez pracownika socjalnego.

W 2023 r. w skład GR/GDP wchodził przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, placówek oświatowych. Członkowie grup roboczych/grup diagnostyczno-pomocowych podejmowali w środowiskach działania mające na celu ustanie przemocy w rodzinie m.in. poprzez:

- zapraszanie na spotkania GR/GDP osób, co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy domowej oraz przeprowadzanie rozmów z nimi i wypełnianie formularzy „Niebieska Karta” C, gdzie ustalony był wspólny plan działania GR/GDP i zaproszonej osoby,
- udzielanie informacji o możliwości uzyskania pomocy w instytucjach pomocowych takich jak: Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Rewir Dzielnicowych, Placówki Zdrowia, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Placówki oświatowe, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Chorzowie i inne,
- wzywanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową na spotkanie grup roboczych, gdzie były informowane o prawnych skutkach stosowania przemocy, jak również o możliwościach uzyskania pomocy psychologicznej oraz wypełnianie z nimi formularza „Niebieska Karta” D,
- kierowanie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków o zmotywowanie do podjęcia leczenia osób co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową, a mających problem z nadużywaniem alkoholu,

- informowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy o możliwości udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- kierowanie pism do Prokuratury bądź Sądu, informujących o podejrzeniu stosowania przemocy domowej,
- stały monitoring sytuacji rodziny poprzez regularne odwiedziny w rodzinie pracownika socjalnego oraz policjanta.

W celu edukacji społeczności lokalnej rozprowadzano ulotki dotyczące m.in. Procedury „Niebieskie Karty” podstawowe informacje; nadużywanie alkoholu, a problem przemocy domowej; przemoc w rodzinie – sytuacja osób doznających przemocy w rodzinie; Jak radzić sobie z przemocą? - porady psychologiczne dla osób doznających przemocy; Prawne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Pracownicy socjalni w ramach swoich obowiązków realizowali czynności służbowe, kierowali zawiadomienia, pisma i wnioski zarówno do Sądów, jak i organów ścigania, w zależności od potrzeb monitorowali sytuację w rodzinach w miejscu zamieszkania oraz poprzez kontakty telefoniczne, dzielnicowi powołani do grupy roboczej monitorowali bezpieczeństwo osób doznających przemocy również w miejscu zamieszkania z zachowaniem wszelkich środków ochronnych.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego w 2023 r. brali udział w szkoleniu pt. „Zadania i kompetencje ZI po nowelizacji 2023. Procedura Niebieskie Karty - krok po kroku”.

Liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty w latach 2021-2023

2021	2022	2023
23	23	48

Koszty utrzymania ZI w podanych latach kształtują się następująco: 2021 – 10.155.38 zł; 2022 – 5.348.80 zł; 2023 – 11.981.85 zł.

V. System wsparcia osób z niepełnosprawnościami

Do najważniejszych problemów ludzi starszych i niepełnosprawnych należy samotność i poczucie nieprzydatności. Prowadzą one do stopniowej marginalizacji i wykluczenia ze społeczności lokalnej. Przesłaniem pomocy niesionej przez ośrodek pomocy było zapobieganie temu zjawisku, zwłaszcza wśród osób samotnych. Umożliwienie prawidłowego funkcjonowania podopiecznych ośrodka w środowisku i klimacie domowym to istota usług opiekuńczych. Większość beneficjentów nie dopuszcza możliwości spędzenia schyłku swojego życia w obcym miejscu. Opiekunki w większości są osobami z wieloletnim doświadczeniem w pracy z osobami z niepełnosprawnościami i starszymi. Niejednokrotnie akceptacja ze strony podopiecznych jest tak duża, że traktowane są jak najbliżsi członkowie rodziny, a w przypadku osób samotnych często stają się nieformalnymi członkami rodziny. Istotną sprawą przy realizacji pomocy i opieki na rzecz potrzebującego jest poszanowanie godności osobistej, traktowanie z szacunkiem i poszanowaniem każdego człowieka. W 2023 roku ośrodek ściśle współpracował z rodzinami, dążąc do maksymalnego ich zaangażowania w organizację opieki dla niepełnosprawnych beneficjentów. Współpraca miała zapewnić maksymalną kompensację malejącej wraz z wiekiem samodzielności zaspokajania potrzeb oraz ograniczanie barier społecznych. Katalog wykonywanych usług dostosowany był do indywidualnych potrzeb każdego podopiecznego, tak aby realizacja usług była zgodna z faktycznymi potrzebami w środowisku chorego oraz z możliwościami ośrodka.

5.1. Usługi opiekuńcze

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej: Osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia, zaś rada gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również tryb ich pobierania.

Usługi sąsiedzkie są nową formą świadczenia pomocy społecznej, która została wprowadzona 1 listopada 2023 roku na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej z lipca 2023 r. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mogą być przyznane w formie usług sąsiedzkich. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy

i kompetencji oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Organizatorem usług sąsiedzkich jest gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania osoby korzystającej z usług sąsiedzkich lub podmiot uprawniony. Osobą wykonującą usługi sąsiedzkie może być osoba, która:

1. jest pełnoletnia;
2. nie jest członkiem rodziny osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
3. nie jest oddzielnie zamieszkującym małżonkiem, wstępnym ani zstępnym osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
4. złożyła organizatorowi usług sąsiedzkich oświadczenie o zdolności pod względem psychofizycznym do świadczenia takich usług;
5. zamieszkuje w najbliższej okolicy osoby, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
6. ukończyła szkolenie z zakresu udzielania pierwszej pomocy;
7. została zaakceptowana przez osobę, na rzecz której są świadczone usługi sąsiedzkie;
8. została zaakceptowana przez organizatora usług sąsiedzkich.

W przypadku organizowania przez gminę usług opiekuńczych w formie usług sąsiedzkich rada gminy w uchwale, o której mowa w ust. 6, określa także szczegółowe warunki przyznawania usług sąsiedzkich, wymiar i zakres usług sąsiedzkich oraz sposób rozliczania wykonywania takich usług. Rada gminy może postanowić o rozszerzeniu katalogu osób, o których mowa w ust. 1 i 2, o osoby, dla których wsparcie w postaci usług sąsiedzkich będzie miało charakter uzupełniający opiekę sprawowaną przez rodzinę, a także wspólnie niezamieszkującego małżonka, wstępnych i zstępnych.

Dnia 30.11.2023 r. Uchwałą nr LXXXVII/631/23 rada gminy Świerklaniec określiła szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat, jak również trybu ich pobierania, a także szczegółowych warunków przyznawania takich usług sąsiedzkich, wymiaru i zakresu usług sąsiedzkich oraz sposobu rozliczania wykonywania takich usług.

Uchwała reguluje stawkę opłaty za jedną godzinę usług opiekuńczych sąsiedzkich, która wynosi 30 złotych. Opłatę ponosi osoba, której dochód przekracza kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ust.1 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu oferuje pomoc w formie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.

Usługi opiekuńcze, obejmują w szczególności:

1. Opiekę higieniczno – sanitarną, w szczególności:
 - czynności związane z utrzymaniem higieny osobistej podopiecznego:
 - toaletę całego ciała (kąpiel, natłuszczanie),
 - pielęgnację jamy ustnej,
 - pielęgnację nóg i stóp (w tym obcinanie paznokci),
 - pielęgnację włosów (mycie, czesanie, strzyżenie),
 - w razie potrzeby zabezpieczenie w pampersy, toaletę po każdorazowym zabrudzeniu (przebieranie w czystą odzież, zapobieganie odleżynom);

- czynności związane z utrzymaniem higieny pomieszczeń, w których przebywa podopieczny, w tym m.in.:
 - wietrzenie pomieszczeń,
 - wycieranie kurzu, mycie podłóg, odkurzanie dywanów,
 - mycie okien – 2 razy do roku,
 - utrzymanie czystości w kuchni, łazience, wc,
 - pranie odzieży, pościeli;
2. Pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, w szczególności:
- pomoc w dokonywaniu zakupów (żywność, środki czystości, prasa, itp.) i dostarczanie ich podopiecznemu,
 - przyrządzanie posiłków a w razie konieczności przecieranie lub miksowanie pokarmów,
 - dostarczanie gotowych posiłków (np. z punktu wydawania posiłków),
 - przygotowywanie produktów lub posiłków na części dnia, w której podopieczny zostanie są (podwieczorek, kolacja) oraz właściwe ich przechowywanie,
 - w przypadku ograniczonej sprawności podopiecznego: nakarmienie i podanie napoju,
 - pomoc w ogrzewaniu mieszkania,
 - pomoc w uiszczaniu opłat i należności,
 - doustne podawanie leków zaleconych przez lekarza oraz kontrolowanie prawidłowości ich przyjmowania, realizacja recept lekarskich;
3. Zapewnienie kontaktów z otoczeniem, w szczególności:
- w przypadku osób mieszkających samotnie utrzymanie kontaktów z rodziną, sąsiadami, znajomymi,
 - wychodzenie z podopiecznym na spacer,
 - utrzymanie stałego kontaktu z lekarzem,
 - zapewnienie możliwości kontaktu lub pośredniczenie w kontaktach z instytucjami np.: OPS, PCPR, ZUS;

Specjalistyczne usługi opiekuńcze obejmują w szczególności:

1. Uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym zwłaszcza:
- kształtowanie umiejętności zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, wspieranie oraz asystowanie w codziennych czynnościach życiowych w szczególności takich jak samoobsługa, w tym umiejętność utrzymania i prowadzenia domu, dbałość o higienę i wygląd, utrzymanie kontaktów z domownikami, ze społecznością lokalną, wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego oraz korzystanie z usług różnych instytucji,
 - interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, w tym: pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych, poradnictwo specjalistyczne, interwencje kryzysowe, rozmowy terapeutyczne, doradztwo, koordynacja działań innych służb na rzecz rodziny, której członkiem jest osoba uzyskująca pomoc w formie specjalistycznych usług, kształtowanie pozytywnych relacji osoby wspieranej z osobami bliskimi, sąsiadami oraz współpraca z rodziną,

- kształtowanie odpowiednich postaw wobec osoby chorującej, niepełnosprawnej,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- wspieranie i pomoc w uzyskaniu zatrudnienia,
- pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi;

2. Pielęgnację jako wspieranie procesu leczenia, w tym:

- pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych, uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, pomoc w wykupywaniu lub zamawianiu leków oraz obserwowanie ewentualnych skutków ubocznych ich stosowania, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia i placówek rehabilitacyjnych,
- współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wielostronnej aktywizacji.

W 2023 r. usługi opiekuńcze na terenie gminy świadczyła firma Polski Czerwony Krzyż. Kwota za jedną godzinę świadczonych usług wynosiła 31 zł. Z tej formy pomocy w 2023 r. skorzystało 26 osób. Analizując sytuację w gminie, można zauważyć, że z usług opiekuńczych korzystają głównie osoby starsze, schorowane i niepełnosprawne. Osoby te w zdecydowanej większości mają rodziny, jednak nie są one w stanie zapewnić im takiej opieki, jakiej wymagają. Jeżeli jednak osoba wymagająca usług posiada rodzinę, która się nią opiekuje, wówczas ustalany jest wspólnie zakres usług i ich częstotliwość, tak by dana pomoc była jak najbardziej efektywna. Pracownik socjalny pozostaje też w telefonicznym kontakcie z rodziną i osobą zainteresowaną. Należy dodać, że zdecydowana większość osób korzystających z usług opiekuńczych to kobiety urodzone w latach 30 i 40 ubiegłego wieku. Wydana przez Ośrodek decyzja określa zakres i częstotliwość świadczenia usług opiekuńczych. Zdarzało się w roku 2023, że w trakcie trwania decyzji następowała konieczność zmniejszenia (rzadziej) lub zwiększenia ilości godzin, gdyż sytuacja klienta uległa zmianie. W przypadku takiej sytuacji po ponownym ustaleniu zakresu i godzin, decyzja ulegała zmianie.

5.2. Pobyt w Domach Pomocy Społecznej

Sprawy związane z kierowaniem do domu pomocy społecznej regulują przepisy rozdziału 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.). Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej: „Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.” Należy pamiętać, iż umieszczenie osoby w domu pomocy społecznej jest ostatecznością i powinno być poprzedzone oceną możliwości udzielenia pomocy osobie potrzebującej w miejscu jej zamieszkania oraz zbadaniem jej sytuacji rodzinnej. Skierowanie osoby do domu pomocy społecznej wymaga dokonania oceny jej stanu zdrowia oraz wcześniejsze ustalenie zakresu możliwości korzystania przez daną osobę z pomocy środowiskowej. Osoba nie może być kierowana do domu, gdy do zaspokojenia codziennych potrzeb życiowych wystarcza przyznanie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych, o których mowa w art. 50 ustawy o pomocy społecznej. Zasadą jest kierowanie do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej umieszczeniem w placówce. W przypadku

braku miejsc w takim domu osoba wpisywana jest na listę oczekujących. Jeżeli przewidywany okres oczekiwania na miejsce jest dłuższy niż 3 miesiące, osobę kieruje się (na jej wniosek) do innego, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej do domu tego samego typu. Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla tej osoby w dniu jej kierowania do domu pomocy społecznej, natomiast decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy prowadzącej dom pomocy społecznej lub starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej: „1. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.”.

Wysokość opłat ponoszonych przez osoby zobowiązane określa ust. 2 przywołanego wyżej przepisu: „Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wnoszą:

mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70 % swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70 % tego dochodu;

- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi - zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2:

a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300 % kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300 % tego kryterium,

b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym, że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300 % kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;

3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej - w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej a opłatami wnoszonymi przez osoby, o których mowa w pkt 1 i 2.”

Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej:

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2023	9	101	324.515,00	9	11
2022	9	108	335.423,00	9	11
2021	11	120	350.053,00	11	13

5.3. Program osłony wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin w Gminie Świerklaniec na lata 2018-2025

W dniu 30 sierpnia 2018 r., Rada Gminy Świerklaniec, zatwierdziła Program osłony wsparcia osób niepełnosprawnych w Gminie Świerklaniec na lata 2018-2025. Program ma na celu ułatwienie dostępu do udziału w rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez zapewnienie dowozu do ośrodków wsparcia oraz warsztatów terapii zajęciowej.

Realizacja Programu w 2023 roku przedstawiała się następująco:

- ilość wniosków o wsparcie złożona w 2023 roku: 12 wniosków;
- ilość osób objęta wsparciem w 2023 roku: 12 osób, w tym 5 kobiet, 7 mężczyzn;
- usługa transportowa realizowana była w okresie od stycznia 2023 r. do grudnia 2023 r.;

* pomoc dotyczyła mieszkańców wszystkich sołectw gminy Świerklaniec:

- Świerklaniec: 1 osoba (1 mężczyzna);
- Nakło Śląskie: 6 osób (2 kobiety, 4 mężczyzn);
- Orzech: 2 osoby (1 kobieta, 1 mężczyzna);
- Nowe Chechło: 3 osoby (2 kobiety, 1 mężczyzna).

* dowóz obejmował swoim zasięgiem 5 Placówek, tj.:

- Środowiskowy Dom Samopomocy, Tarnowskie Góry, ul. Wyszyńskiego 135 – 2 osoby (2 mężczyzn);
- Środowiskowy Dom Samopomocy, Tarnowskie Góry, ul. Strzybnicka 9 – 1 osoba (1 mężczyzna);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej, Tarnowskie Góry, ul. Śniadeckiego – 6 osób (4 kobiety, 2 mężczyzn);
- Warsztaty Terapii Zajęciowej, Bytom, ul. Tetmajera 2 – 2 osoby (1 kobieta, 1 mężczyzna);
- Dom Pomocy Społecznej, Nakło Śląskie, ul. Główna 8 (docelowo: Warsztaty Terapii Zajęciowej, Kalety, ul. Szkolna 8 – 1 osoba (1 mężczyzna)).

Koszt realizacji Programu dla gminy w 2023 roku wyniósł: 97 600.00 zł, a w latach wcześniejszych był następujący: 2022 – 89 700.00 zł, a w 2021 – 69 086.00 zł.

VI. Dział Świadczeń Rodzinnych

Dział realizuje głównie zadania w oparciu o ustawy:

1. o świadczeniach rodzinnych,
2. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
3. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
4. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
5. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
6. o ochronie danych osobowych,
7. o finansach publicznych,
8. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,
9. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych,
10. prawo ochrony środowiska,
11. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym tego państwa,
12. o szczególnych rozwiązaniach związanych z o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw,
13. o szczególnych rozwiązaniach służących zachowaniu ważności niektórych orzeczeń o niepełnosprawności oraz o stopniu niepełnosprawności.
14. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu.

6.1. Zakres obowiązków podstawowych

1. Udzielanie informacji dotyczących uprawnień do świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, refundacji podatku VAT za dostarczone paliwa gazowe, świadczenia "Za życiem" oraz zasad wydawania zaświadczeń dla programu "Czyste powietrze".
2. Punkt informacyjny - udzielanie informacji dotyczących pracy ośrodka, kierowanie do poszczególnych pracowników innych działów.
3. Przyjmowanie, ewidencjonowanie i rozpatrywanie wniosków dotyczących świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, refundacji podatku VAT za paliwa gazowe, świadczeń "Za życiem" oraz wniosków dot. programu "Czyste powietrze".
4. Prowadzenie postępowań w zakresie spraw dotyczących: świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego (koordynacja UW), świadczeń z funduszu alimentacyjnego, refundacji podatku VAT za paliwa gazowe, świadczeń "Za życiem" oraz wniosków dot. programu "Czyste powietrze".
5. Gromadzenie i przetwarzanie danych osobowych wnioskodawców oraz członków ich rodzin w zakresie określonym w ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", ustawy o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu oraz ustawy o ochronie środowiska.
6. Sporządzanie decyzji administracyjnych, postanowień w sprawach z zakresu świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczenia

- "Za życiem", refundacji podatku VAT oraz sporządzanie informacji o przyznaniu świadczenia wychowawczego i refundacji podatku VAT.
7. Sporządzanie i rozliczanie list wypłat świadczeniobiorców.
 8. Prowadzenie postępowań w sprawie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, świadczenia "Za życiem", refundacji podatku VAT oraz prowadzenie postępowania egzekucyjnego wobec świadczeniobiorców, w stosunku do których orzeczono nienależnie pobrane świadczenia, naliczanie i przypisywanie odsetek.
 9. Rozliczanie wpłat dłużników alimentacyjnych, ustalanie sald i stanów zadłużenia oraz naliczanie i przypisywanie odsetek.
 10. Prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych.
 11. Przekazywanie informacji gospodarczych dotyczących dłużników alimentacyjnych do biur informacji gospodarczej.
 12. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań.
 13. Analiza w zakresie płynności i terminowości realizacji świadczeń, planowanie zapotrzebowania na środki do realizacji w celu właściwej organizacji pracy i wywiązania się z terminów ustawowych wynikających z obowiązujących przepisów.
 14. Analiza wykonania budżetu dotyczących zadań Działu Świadczeń Rodzinnych.
 15. Przygotowywanie akt sprawy do organów odwoławczych (SKO, sąd).
 16. Sporządzanie zaświadczeń o dochodach na żądanie strony dot. programu "Czyste powietrze".
 17. Sporządzanie zaświadczeń na żądanie osoby ubiegającej się o ich wydanie.
 18. Sporządzanie zaświadczeń dla Polskiej Organizacji Turystycznej (do bonów turystycznych).
 19. Sporządzanie korespondencji dotyczącej prowadzonych postępowań administracyjnych.
 20. Współdziałanie w zakresie realizowanych w dziale świadczeń z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, urzędem wojewódzkim, urzędami skarbowymi, sądami, komornikami, z zakładami karnymi, ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, powiatowymi urzędami pracy, zakładami pracy, szkołami, policją, prokuraturą i innymi instytucjami.
 21. Współdziałanie z innymi działami Ośrodka w celu realizacji zadań wymagających uzgodnień.
 22. Współpraca w zakresie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z wojewodami oraz urzędami wojewódzkimi.
 23. Obsługa programu komputerowego „Familia” i "FundAI" oraz współpraca z dostawcą systemów informatycznych, (aplikacja Familia-Świadczenia Rodzinne – program obsługujący świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze, refundację podatku Vat za gaz, aplikacja Fundal – program obsługujący świadczenia z funduszu alimentacyjnego) w zakresie wdrażania i udoskonalania ww programów.
 24. Obsługa aplikacji statystycznych (CAS), poczty email, Samorządowej Elektronicznej Platformy Informacyjnej (SEPI), aplikacji do obsługi komunikacji systemów Familia, Fundal z Platformą Empatia (EMP) oraz innych oprogramowań i aplikacji niezbędnych do realizacji zadań wynikających z obowiązków, jak portal PUE-ZUS, ePUAP

6.2. Analiza wypłaconych świadczeń

6.2.1. Wnioski o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych realizowane na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych

Zasiłki rodzinne z dodatkami

L.p.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	183	712.311,00	6.482
2	2022	161	578.223,00	5.085
3	2023	135	461.840,00	3.520

Wysokość zasiłku rodzinnego uzależniona jest od wieku dziecka i wynosi od 95 do 135 zł/msc. Do zasiłku przysługują również dodatki. Świadczenia przyznawane są na okres zasiłkowy, który trwa od listopada do października następnego roku. Do otrzymania zasiłku rodzinnego obowiązuje kryterium dochodowe 674,00 zł netto na członka rodziny lub 764,00 w przypadku dziecka niepełnosprawnego w składzie rodziny. Tendencja spadkowa wypłacanych zasiłków głównie spowodowana jest przez niskie kryterium dochodowe. Na dzień dzisiejszy rodzina trzyosobowa już przy dwóch wynagrodzeniach najniższej krajowej nie kwalifikuje się dochodowo o zasiłku rodzinnego. Do zasiłku najczęściej kwalifikują się osoby, które nie uzyskują dochodów lub ich nie wykazują.

Zasiłki pielęgnacyjne

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	113	1.034.739,00	4801
2	2022	109	1.097.459,00	5.085
3	2023	154	1.165.971,00	5.402

W zasiłku pielęgnacyjnym zauważalna jest tendencja wzrostowa liczby złożonych wniosków i wypłaconych zasiłków. Świadczenie to jest przyznawane na czas ważności orzeczenia.

Ustawa o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych spowodowała, że koniecznym było przedłużanie decyzji wszystkich świadczeń uzależnionych od orzeczenia od niepełnosprawności dla tych, którym ważność orzeczenia się zakończyła, a zainteresowany nie wystąpił o nowe orzeczenie. Od czasu obowiązywania ww ustawy wydano dodatkowo prawie 300 decyzji.

Świadczenia pielęgnacyjne

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	28	1.059.116,00	556
2	2022	22	1.350.307,00	649
3	2023	24	1.774.291,00	736

Świadczenie pielęgnacyjne cieszy się coraz większą popularnością. Tak, jak w przypadku zasiłku pielęgnacyjnego świadczenie to jest przyznawane na czas ważności orzeczenia o niepełnosprawności osoby, nad którą sprawowana jest opieka i liczba złożonych wniosków nie odzwierciedla liczby obsługiwanych świadczeń w ciągu roku, a raczej liczba wypłaconych świadczeń.

Kwota świadczenia pielęgnacyjnego co roku ulega waloryzacji.

Wysokość świadczenia:

w 2021 r. - 1.971,00 zł

w 2022 r. - 2.119,00 zł

w 2023 r. - 2.458,00 zł

Specjalny zasiłek opiekuńczy

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	1	4.340	7
2	2022	0	0	0
3	2023	0	0	0

Możliwość ubiegania się o to świadczenie wygasła z dniem 31.12.2023 r.

Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia się dziecka, tzw. becikowe

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	61	58.000	58
2	2022	42	36.000	36
3	2023	32	21.000	21

W przypadku tego świadczenia również zauważalna jest tendencja spadkowa. Do otrzymania tego świadczenia niezbędnym jest spełnienie kryterium dochodowego w kwocie 1.922,00 zł/os. w rodzinie. Świadczenie to jest wypłacane jednorazowo w kwocie 1.000,00 zł. Na spadek

najprawdopodobniej ma wpływ malejąca liczba urodzeń dzieci w gminie oraz niezmiennie kryterium dochodowe o wielu lat.

Świadczenie rodzicielskie

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	17	159.307	181
2	2022	12	121.295	135
3	2023	11	124.799	143

Świadczenie rodzicielskie jest świadczeniem uzyskiwanym bez względu na dochód w rodzinie w kwocie 1.000,00 zł/m-c, maksymalnie przez 12 m-cy. Kwota wypłaconych świadczeń w 2023 r. na podobnym poziomie, co w roku 2022 r.

6.2.2. Wnioski o jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub podczas porodu, realizowane na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Jednorazowe świadczenie

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	2	8.000	2
2	2022	1	4.000	1
3	2023	1	4.000	1

Powyższe świadczenie nie jest uzależnione od dochodu, jest świadczeniem jednorazowym, wypłacanym w kwocie 4.000,00 zł.

6.2.3. Wnioski z żądaniem wydania zaświadczeń o dochodach do programu "Czyste powietrze" realizowane na podstawie ustawy prawo ochrony środowiska

Wnioski „Czyste powietrze”

L.p.	Rok	Liczba złożonych wniosków	Liczba wydanych zaświadczeń
1	2021	30	30
2	2022	32	32
3	2023	84	84

Ośrodek wydaje zaświadczenia o dochodach za konkretny rok bazowy w związku z udziałem mieszkańców naszej gminy w programie „Czyste powietrze”. Po wpłynięciu wniosku z żądaniem wydania zaświadczenia, gdzie wnioskodawca podaje skład członków gospodarstwa domowego, następuje pozyskanie danych z systemów dziedzicowych i analiza dochodów w sposób podobny, ale niejednakowy, do ustalania sytuacji dochodowej w przypadku świadczeń rodzinnych.

Liczba wydanych zaświadczeń w roku 2023 wzrosła o ponad 160% w stosunku do lat ubiegłych.

6.2.4. Wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego realizowane na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, tzw. 500+

Świadczenie „500+”

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	1770	14.235.307	28.736
2	2022	3	5.966.635	11.957
3	2023	1	500,00	1

Powyższe zadanie realizowane było do końca czerwca 2022 r., jednak do dnia dzisiejszego tut. ośrodek prowadzi korespondencję z Urzędem Wojewódzkim i klientami (wezwania do uzupełnienia wniosku, zawiadomienia o wszczęciu postępowania, przesyłanie decyzji) w ramach koordynacji zabezpieczenia społecznego, dokonuje wypłat świadczeń wychowawczych przyznanych przez Wojewodę, uchyla decyzje dotyczące ubiegłych okresów świadczeniowych na zlecenie Wojewody, egzekwuje nienależnie pobrane świadczenia. Do chwili obecnej Ośrodek wydaje zaświadczenia na prośby klientów w sprawie świadczeń wychowawczych.

6.2.5. Wnioski o refundację podatku vat za dostarczone paliwa gazowe realizowane na podstawie ustawy o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. w związku z sytuacją na rynku gazu.

Refundacja podatku VAT za gaz

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	-	-	-
2	2022	-	-	-
3	2023	152	24.050,99	113

Refundacja podatku VAT za gaz kierowana jest do gospodarstw domowych, których głównym źródłem ogrzewania jest gaz. Zadanie realizowane jest od początku 2023 r. Świadczenie to jest

uzależnione od kryterium dochodowego 2.100,00 zł przy gospodarstwie jednoosobowym i 1.500,00 zł. przy gospodarstwie wieloosobowym.

6.2.6. Wnioski o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego realizowane na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Fundusz alimentacyjny

L.p.	Rok kalendarzowy	Liczba złożonych wniosków	Kwota wypłaconych świadczeń w zł	Liczba wypłaconych świadczeń
1	2021	27	207.460,00	443
2	2022	32	190.720,00	399
3	2023	33	176.741,00	376

Kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2023 r. zmalała nieznacznie. Kryterium dochodowe uprawniające do tych świadczeń wzrosło od października 2023 r. z kwoty 900,00 zł na kwotę 1.209,00 zł.

Kwoty wypłacanych świadczeń z funduszu alimentacyjnego odzyskanych od dłużników:

w 2021 r. - 63.169,46 zł

w 2022 r. - 60.189,21 zł

w 2023 r. - 62.029,64 zł

VII. Pomoc dla obywateli Ukrainy

7.1. Jednorazowe świadczenie

Obywatelom Ukrainy, którzy po 24 lutego 2022 r. przybyli do Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa przysługuje pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. Wniosek składa osoba uprawniona, jej przedstawiciel ustawowy, opiekun tymczasowy albo osoba sprawująca faktyczną pieczę nad dzieckiem.

Do złożenia wniosku o świadczenie w wysokości 300 zł na osobę wymagane jest:

- posiadanie numeru PESEL
- okazanie paszportu (lub innego dokumentu potwierdzającego legalny wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 24 lutego 2022 r.)
- posiadanie konta bankowego.

W 2023 r. do Ośrodka wpłynęło 6 wniosków o wspomniane świadczenie. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Świadczenie przyznano 8 osobom. Łącznie wypłacono 2.400,00 zł.

7.2. Posiłek

Obywatele Ukrainy, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu działań wojennych są w Polsce od 24 lutego 2022 r. mogą ubiegać się o świadczenia z pomocy społecznej. Jedną z nich jest posiłek dla dzieci w szkole/przedszkolu. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, którzy wraz z najbliższą rodziną z powodu działań wojennych przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od dnia 24 lutego 2022r., osoby, o których mowa w ustawie mogą ubiegać się o pomoc w formie pieniężnej i niepieniężnej, na zasadach i w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Ważnym warunkiem ubiegania się o pomoc z obszaru pomocy społecznej jest fakt zamieszkiwania na terenie gminy Świerklaniec. Pomoc w formie obiadu w szkole/przedszkolu była przyznawana na okres 2 miesięcy bez decyzji administracyjnej na podstawie złożonego wniosku. W roku 2023 r. żadne z dzieci obywateli Ukrainy nie skorzystało z tej formy pomocy.

7.3. Zasiłek okresowy

Wypłacono łącznie kwotę 1.428,00 zł dla 1 rodziny.

7.4. Zakwaterowanie i wyżywienie

Od 16 marca 2022 r. osoby zapewniające zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium tego państwa, mogą otrzymać świadczenie w wysokości 40 zł za każdy dzień pomocy. W 2023 r. w Ośrodku złożono 2 wnioski o wypłatę świadczenia. Łącznie dokonano wypłat na kwotę 3.880,00 zł.

VIII. Obsługa organizacyjna Ośrodka

Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu w 2023 roku realizował zadania zapisane w Regulaminie Organizacyjnym mające na celu zapewnienie prawidłowego funkcjonowania Ośrodka, a w szczególności:

- dbano o racjonalne gospodarowanie posiadanym budżetem w związku z realizacją zadań Ośrodka,
- dokonywano zakup niezbędnego asortymentu biurowego, publikacji, druków zgodnie z posiadanymi możliwościami finansowymi w oparciu o ustawę prawo zamówień publicznych,
- organizowano pracę kancelarii, przygotowywano codzienną pocztę do dekretacji, czuwano nad terminarzem spotkań oficjalnych i indywidualnych ze stronami, wysyłano korespondencję,
- realizowano zadania punktu pierwszego kontaktu z zachowaniem zasad reżimu sanitarnego tj. dziennika podawczego w ramach którego prowadzono ewidencję dokumentów wpływających do Ośrodka, prowadzono dystrybucję dokumentacji zgodnie z obowiązującym obiegiem, rejestrowano podania składane przez klientów Ośrodka w systemie informatycznym POMOST,
- prowadzono punkt informacyjny, w którym udzielano stronom informacji o możliwości załatwienia spraw w poszczególnych komórkach, wydawano korespondencję awizowaną, decyzje na zasiłki oraz świadczenia, stypendia i zasiłki szkolne,
- zabezpieczano sprawne działanie systemów informatycznych, administrowano serwerami oraz bazami danych, archiwizowano bazy danych, przygotowywano i wysyłano sprawozdania i zbiory centralne, instalowano aktualizacje i poprawki w programach używanych w OPS, instalowano oprogramowania użytkowe w nowo zakupionych komputerach, instalowano drukarki, sprawdzano sprzęt przeznaczony do likwidacji.
- aktualizowano stronę www.swierklaniec.naszops.pl, zamieszczano wiadomości dotyczące działalności Ośrodka oraz informacje dotyczące zmian w przepisach. dostosowywano zgodność strony internetowej z wymaganiami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.
- prowadzono ewidencję ilościowo- wartościową środków trwałych oraz pozostałych środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych przy użyciu systemu informatycznego,
- dokumentowano wszelkie zmiany w stanie i przemieszczaniu się środków trwałych na podstawie pism. Prowadzono księgi inwentarzowe,
- obsługiwano portale ePUAP oraz PUE ZUS, Empatia.

Ponadto w związku z wymogiem zapewnienia szeroko rozumianej dostępności w aspekcie architektonicznym, cyfrowym oraz komunikacyjno - informacyjnym dokonano analizy dostępności architektonicznej budynku OPS.

8.1. Informatyzacja

W 2023 r. aktualizowano oprogramowanie mające na celu sprawne działanie systemów informatycznych, administrowanych serwerami oraz bazami danych, archiwizowano bazy danych, przygotowywano i wysyłano sprawozdania i zbiory centralne, instalowano aktualizacje i poprawki w programach używanych w OPS. Zamawiano licencje na 2024 rok na programy komputerowe na których pracują pracownicy Ośrodka. Sprawdzano i przygotowywano sprzęt przeznaczony do likwidacji.

8.2. Zamówienia publiczne

Zgodnie z ustawą Prawo Zamówień Publicznych, Ośrodek Pomocy Społecznej w 2023 roku przeprowadzał postępowania o wartości poniżej 130 000 złotych netto, były one realizowane zgodnie z Regulaminem udzielania zamówień, do kwoty 130 000 złotych obowiązującym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklańcu.

8.3. Inspektor Ochrony Danych (IOD)

Inspektor Ochrony Danych (IOD) – do zadań inspektora ochrony danych należało:

1. Informowanie administratora, podmiotu przetwarzającego oraz pracowników, którzy przetwarzają dane osobowe, o obowiązkach spoczywających na nich na mocy Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (zwanego dalej RODO) oraz innych przepisów Unii lub państw członkowskich o ochronie danych i doradzanie im w tej sprawie;
2. Monitorowanie przestrzegania RODO, innych przepisów Unii lub państw członkowskich o ochronie danych oraz polityk administratora lub podmiotu przetwarzającego w dziedzinie ochrony danych
3. osobowych, w tym podział obowiązków, działania zwiększające świadomość, szkolenia personelu uczestniczącego w operacjach przetwarzania oraz powiązane z tym audyty;
4. Udzielanie na żądanie zaleceń co do oceny skutków dla ochrony danych oraz monitorowanie jej wykonania;
5. Współpraca z organem nadzorczym w zakresie danych osobowych;
6. Pełnienie funkcji punktu kontaktowego dla organu nadzorczego w kwestiach związanych z przetwarzaniem, w tym z uprzednimi konsultacjami, o których mowa w art. 36 RODO, oraz w stosownych przypadkach prowadzenie konsultacji we wszelkich innych sprawach z zakresu ochrony danych.
7. Zachowanie w tajemnicy lub poufności co do wykonywania swoich zadań – zgodnie z prawem Unii lub prawem państwa członkowskiego.

8.4. Współpraca z organizacjami, innymi instytucjami i podmiotami

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Świerklańcu w toku codziennych działań podejmują współpracę z następującymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami i podmiotami:

- 1) Ośrodki Pomocy Społecznej i Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z terenu Polski – przekazywanie wywiadów środowiskowych sporządzonych lub przeprowadzanych u osób zobowiązanych do alimentacji i dokumentacji osób kierowanych do domów pomocy oraz wymiana informacji na temat osób ubiegających się o pomoc, współdziałanie w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, kierowania osób do Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, itp.
- 2) Powiatowy Urzędem Pracy (PUP) – w celu rozwijania aktywnej polityki rynku pracy, przeciwdziałania i zapobiegania bezrobociu, w kierunku odzyskania zdolności funkcjonowania w środowisku, u osób długotrwale bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto systematycznie prowadzona jest współpraca polegająca na wymianie opinii, informacji,

doświadczeń między pracownikami Ośrodka a pracownikami Urzędu celem wypracowania wspólnych działań na rzecz aktywizowania osób bezrobotnych, współpraca w zakresie realizacji prac społecznie – użytecznych i innych programów rynku pracy.

- 3) Komendą Powiatową Policji/Komisariatem Policji – w sytuacjach kryzysowych, zwłaszcza w przypadkach interwencji dot. stosowania przemocy w rodzinie, osób chorych psychicznie, bezdomnych, demoralizacji nieletnich oraz w zakresie zabezpieczenia osób chorych i starszych przed skutkami zimy, w pracy z klientami tzw. „trudnymi” współpraca z policjantami dzielnicowymi, a także korzystamy z asysty w sytuacjach zagrożenia w czasie wykonywania czynności służbowych oraz współdziałanie przy procedurze Niebieska Karta – przeciwdziałanie przemocy, praca w grupach roboczych w ramach działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- 4) Sądem Rejonowym – współpraca z kuratorami zawodowymi i społecznymi, wydawanie opinii, itp.
- 5) Prokuraturą Rejonową – składanie wniosków o wszczęcie postępowania w przypadku zgłoszenia przemocy w rodzinie, podejrzenia o wykorzystywanie seksualne, zaniedbywanie lub innych spraw naszych klientów wymagających rozpoznania wychodzącego poza zakres kompetencji pracownika socjalnego.
- 6) Zakładami Opieki Zdrowotnej – w sprawie o wydawanie zaświadczeń o stanie zdrowia klientów, wydawanie decyzji o ubezpieczeniu zdrowotnym, wypełniania dokumentów dla osób ubiegających się o skierowanie do domów pomocy społecznej lub zakładów opiekuńczo-leczniczych, itp.
- 7) Urzędami Skarbowe - współpraca w zakresie egzekucji nienależnie pobranych zasiłków z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego, wymiana informacji.
- 8) Szkoły, Przedszkola, Żłobki i inne placówki oświatowe – współpraca z pedagogami, a także dyrektorami szkół w sprawie podejmowania wspólnych działań w rodzinach dysfunkcyjnych, wymiana informacji o trudnej sytuacji domowej uczniów i potrzebie dożywiania w szkole w czasie trwania roku szkolnego.
- 9) Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na przymusowe leczenie odwykowe.
- 10) Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną – w zakresie pomocy pedagogicznej i psychologicznej dzieciom z problemami w nauce i zachowaniu.
- 11) z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami;
- 12) „Mediami” - na podstawie przekazanych materiałów, w lokalnej prasie ukazywały się komunikaty, informacje oraz artykuły dotyczące pomocy społecznej. Informacje o charakterze urzędowym zamieszczane były także w biuletynie informacji publicznej oraz na stronie internetowej Ośrodka.
- 13) Urzędem Gminy, Referat Gospodarki Komunalnej, m, in.: w ramach realizacji prac społecznie użytecznych.
- 14) Bank Żywności w Częstochowie – współpraca w ramach Podprogramu PO PŻ dla klientów Ośrodka.
- 15) Komornicy Sądów Rejonowych i Sądów Okręgowych z terenu całego kraju – współpraca w zakresie ustalania uprawnień do świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego, wymiana informacji.

16) Wojewódzki Urząd Pracy, Wydział Polityki Społecznej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

8.5. Dodatek mieszkaniowy

Od czerwca 2021 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu realizuje zadania nałożone ustawą o dodatkach mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu umożliwienie osobom o niskich dochodach pokrycie części kosztów utrzymania mieszkania. Taka forma pomocy dla osób, które przy wykorzystaniu własnych możliwości finansowych nie są w stanie pokryć obciążających ich kosztów związanych z zajmowaniem lokalu mieszkalnego, została wprowadzona ustawą z dnia 2 lipca 1994 roku o najmie lokali i dodatkach mieszkaniowych. I tak:

- w 2021 wydano 16 decyzji administracyjnych przyznających dodatek mieszkaniowy, wypłacono łącznie kwotę: 31 047,38 zł;
- w 2022 r. wydano 29 decyzji administracyjnych przyznających dodatek mieszkaniowy, wypłacono łącznie kwotę: 54 744,22 zł;
- w 2023 r. wydano 24 decyzje administracyjnych przyznających dodatek mieszkaniowy, wypłacono łącznie kwotę: 70.790,05 zł.

8.6. Ocena zasobów pomocy społecznej

Zgodnie 16 a, p. 3 ustawy o pomocy społecznej to sprawozdanie, w którym znajdują się informacje o aktualnym stanie pomocy społecznej w gminie. Podczas lektury raportu, można dowiedzieć się, z jednej strony z jakich powodów mieszkańcy gminy Świerklaniec najczęściej korzystają ze wsparcia systemu, jaki rodzaj świadczeń pobierają, jaki jest wiek oraz płeć klientów, ilu spośród nich to klienci długotrwale korzystający z pomocy. Z drugiej strony, jakim zasobem instytucjonalnym dysponuje gmina, jakie środki finansowe wydatkowane są na niektóre zadania pomocy społecznej oraz jaka jest aktywność samorządu gminnego. Ocena zasobów pomocy społecznej powinna zostać przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa. Analiza danych z oceny zasobów pomocy społecznej odbywa się z uwzględnieniem lokalnego kontekstu realizowania zadań przez gminę m.in., sytuacji demograficznej, sytuacji na rynku pracy, posiadania infrastruktury pomocy i wsparcia na terenie gminy, sytuacji kadrowej w ośrodku pomocy społecznej.

Ocena Zasobów Pomocy Społecznej to sprawozdanie, w którym znajdują się informacje o aktualnym stanie pomocy społecznej w gminie. Podczas lektury raportu, można dowiedzieć się, z jednej strony z jakich powodów mieszkańcy gminy Świerklaniec najczęściej korzystają ze wsparcia systemu, jaki rodzaj świadczeń pobierają, jaki jest wiek oraz płeć klientów, ilu spośród nich to klienci długotrwale korzystający z pomocy. Z drugiej strony, jakim zasobem instytucjonalnym dysponuje gmina, jakie środki finansowe wydatkowane są na niektóre zadania pomocy społecznej oraz jaka jest aktywność samorządu gminnego

Ocena zasobów pomocy społecznej jest statystyczną fotografią sytuacji socjalnej na terenie gminy, dane tam uwzględniane są aktualne na dzień 31 grudnia danego roku kalendarzowego. W ostatnim

czasie, w pomocy społecznej, obserwuje się spadek liczby osób korzystających z pomocy finansowej ośrodka pomocy społecznej. Większość rodzin posiadająca dzieci i otrzymująca świadczenia wychowawcze w rzeczywistości osiąga wyższe dochody, niż te, które brane są pod uwagę przy ustalaniu prawa do świadczeń z pomocy społecznej (bo zgodnie z prawem świadczenie wychowawcze nie jest uwzględniane przy określaniu dochodu uprawniającego do pomocy). Fakt ten może skłaniać niektóre z tych rodzin do rezygnacji ze wsparcia. Pojawiający się jako tendencja spadek ogólnej liczby świadczeniobiorców, ma swoje przełożenie na liczbę osób objętych różnymi formami pomocy. Zgodnie z tym trendem (utrzymującym się od dłuższego czasu) w przypadku wielu znaczących (np. zasiłki) form wsparcia zmniejszyła się liczba osób pobierających poszczególne świadczenia, zwiększeniu natomiast uległa liczba interwencji i pracy socjalnej w środowisku. Zwiększone zapotrzebowanie na pracę socjalną, jak również na wydawanie opinii czy zaświadczeń na potrzeby różnych instytucji powoduje, że obecnie wykonywana praca pracowników socjalnych ma częściej charakter interwencyjny niż pomocowy.

8.7. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym (art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej). Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osób zagrożonych lub dotkniętych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym założeniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów w obszarze polityki społecznej.

Strategia jest dokumentem, do którego powinno się odwoływać planując wydatkowanie środków finansowych na cele społeczne. Strategia jako jedno z podstawowych narzędzi realizacji polityki społecznej, jest instrumentem wspomagania decyzji służących tworzeniu bieżących i perspektywicznych programów pomocy społecznej. Umożliwia ona podejmowanie działań zarówno w najbliższym okresie jak i w odległej perspektywie, w związku z czym może podlegać zmianom w zależności od pojawiania się nowych problemów i zadań.

Rada Gminy Świerklaniec uchwałą nr LXIX/515/22 z dnia 27 października 2022 r. przyjęła aktualizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017-2025. Składa się ona z:

- Wprowadzenia,
- Rozdziału I: Uwarunkowania tworzenia strategii,
- Rozdziału II: Diagnoza sytuacji społecznej w gminie,
- Rozdziału III: Misja, cele i kierunki działań,
- Rozdziału IV: Programy i projekty,
- Rozdziału V: Wdrożenie, monitorowanie i ewaluacja strategii,
- Rozdziału VI: Sposób realizacji strategii, jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań.

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej w gminie Świerklaniec pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów i wyzwań, które stoją przed gminą. Zaliczono do nich:

1. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy, m.in. poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów, wspieranie przedsiębiorczości, w tym rozwoju już istniejących podmiotów gospodarczych oraz lepszego wykorzystania dogodnego położenia gminy w sąsiedztwie aglomeracji śląskiej, a także posiadanego przez nią potencjału turystycznego, tj. walorów przyrodniczych i kulturowych;
2. Niekorzystne zmiany demograficzne prowadzące do starzenia się społeczności lokalnej, a tym samym zwiększające ryzyko chorób i niepełnosprawności. Perspektywa tych zmian wymaga m.in. zwiększenia dostępu do usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych) i rehabilitacyjnych oraz opieki medycznej, utworzenia w gminie placówki wsparcia dziennego dla osób starszych (klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach domu dziennego pobytu), rozwijania oferty spędzania czasu wolnego, w tym rozszerzenia wachlarza środowiskowych przedsięwzięć integracyjnych, dalszego likwidowania występujących barier oraz udzielania wsparcia osobom niepełnosprawnym w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia;
3. Wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, w tym zmagających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi oraz wymagających ochrony macierzyństwa, głównie ze względu na wielodzietność, co wymaga udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece, m.in. poprzez dalsze edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego i terapii rodzinnej) oraz opieki przedszkolnej, utrzymanie wsparcia ze strony asystenta rodziny, zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, utworzenie grupy wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w tym do placówek wsparcia dziennego;
4. Problemy alkoholizmu oraz przemocy domowej, wymagające m.in. zintensyfikowania prowadzonej działalności profilaktycznej, zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia, w tym pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, psychospołecznej i prawnej, oraz wspierania ruchu samopomocowego w gminie, w tym podjęcia działań w kierunku utworzenia grup wsparcia dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie;
5. Zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej, głównie usług specjalistycznych (w tym opieki geriatrycznej), oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
6. Utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych;
7. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego, m.in. poprzez stałe doskonalenie, a w razie potrzeby i możliwości, poszerzenie kadr pomocowych, rozwijanie infrastruktury socjalnej, a także wspieranie i rozwijanie sektora pozarządowego działającego w gminie w obszarze polityki społecznej oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami pozarządowymi.

8. Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2017-2025. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach:
9. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz wspieranie i integrowanie osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym: tworzenie w gminie nowych miejsc pracy oraz wspieranie osób dotkniętych bezrobociem i poszukujących pracy, redukcja zjawiska ubóstwa i przeciwdziałanie jego skutkom, a także zwiększanie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej;
10. Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie: pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich;
11. Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego: rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Misją samorządu Gminy Świerklaniec zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017-2025, tj. w dokumencie z 2017 roku nie została zmieniona i jest to stwarzanie mieszkańcom dobrych warunków do życia i rozwoju, wzmacnianie rodzin, przeciwdziałanie różnym formom marginalizacji i wykluczenia społecznego oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerklaniec na lata 2017- 2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program współpracy Gminy Świerklaniec z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert), wśród, których m. in.: można wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”,
- Program „Opieka wytchnieniowa”,
- Program „Korpus Wsparcia Seniorów”.

8.8. Dodatkowe działania na rzecz mieszkańców Gminy

Dodatkowe działania na rzecz mieszkańców Gminy realizowane w Ośrodku Pomocy Społecznej (bezpłatne porady prawne i psychoterapeuty). W Ośrodku Pomocy Społecznej można skorzystać z bezpłatnych porad prawnych. W roku 2023 z takiej możliwości skorzystało 71 osób, z czego 38 osób stanowiły kobiety, zaś 33 mężczyźni.

Podział z uwzględnieniem tematyki porad z zakresu:

1. prawo karne,
2. prawo cywilne,
3. prawo administracyjne,
4. prawo rodzinne,
5. prawo pracy.

Ponadto począwszy od miesiąca września 2023 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Świerklańcu uruchomiono bezpłatne porady psychoterapeuty, dzięki środkom pozyskanym z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Terapeuta przyjmuje w każdy wtorek w godzinach 9-15. W roku 2023 z pomocy terapeuty skorzystały łącznie 23 osoby (20 kobiet i 3 mężczyzn). Często spotkania miały charakter cykliczny.

8.9. Bilans potrzeb w zakresie pomocy społecznej na rok 2024

Podstawą do określenia potrzeb w zakresie pomocy społecznej jest prowadzony na bieżąco przez Ośrodek monitoring problemów społecznych występujących w mieście, osób korzystających z pomocy na podstawie zgromadzonych danych, analiz i wskaźników, ale także diagnoza zasobów Ośrodka Pomocy Społecznej. W celu rozwijania funkcjonującego systemu pomocy społecznej oraz w oparciu o zdiagnozowane problemy klientów pomocy społecznej Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerklańcu uważa za potrzebne w szczególności:

1. konieczność zabezpieczenia środków na zadania realizowane przez tut. Ośrodek oraz funkcjonowanie Ośrodka,
2. kontynuacja realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w ramach realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie gminy Świerklańiec na lata 2021 – 2030, w szczególności poprzez:
 - pracę Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze przez asystenta rodziny oraz poprzez pogłębioną pracę socjalną z rodzinami, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze,
3. prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji oraz osób dorosłych w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych w ramach realizacji wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
4. zintensyfikowanie działań wspierających osoby starsze i niepełnosprawne poprzez objęcie ich wsparciem w formie usług opiekuńczych, w tym sąsiedzkich i specjalistycznych usług opiekuńczych

- oraz poszerzenie oferty środowiskowego systemu wsparcia poprzez podniesienie standardów usług dla osób starszych i niepełnosprawnych,
5. inicjowanie oraz wsparcie osób nieaktywnych zawodowo poprzez organizację usług aktywizacyjnych oraz tworzenie warunków do realizacji prac społecznie użytecznych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy,
 6. rozwijanie pracy socjalnej z poszczególnymi grupami osób wymagającymi wsparcia oraz podejmowanie nowych działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji,
 7. rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami i partnerami społecznymi, m.in. Powiatowym Urzędem Pracy,
 8. konieczne jest również wygospodarowanie środków finansowych na poprawę warunków wynagrodzeń kadry tutaj. Ośrodka. Uważamy, że poziom wynagrodzenia kadry Ośrodka jest niewspółmierny do realizowanych zadań i podnoszonej za nie odpowiedzialności. Realizowane przez Ośrodek zadania są trudne, wymagające specjalistycznej, interdyscyplinarnej wiedzy i kwalifikacji, ciągłego dokształcania się, a klienci często roszczeniowi i agresywni, co powoduje, że praca w pomocy społecznej jest pracą niebezpieczną i obciążeniową. Należy wskazać również, że obserwuje się spadek zainteresowania pracą w pomocy społecznej spowodowany niskim poziomem wynagrodzeń oraz trudną i specyficzną pracą,
 9. szkolenie pracowników i podnoszenie kwalifikacji zatrudnionej kadry,
 10. realizacja projektów unijnych oraz projektów socjalnych, a także programów rządowych, m. in.: Programu „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024 oraz Programu „Opieka wychowawcza” dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – edycja 2024,
 11. pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację różnorodnych działań mających na celu wsparcie osób i rodzin oraz rozwój nowych form wsparcia,
 12. monitorowanie przestrzegania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych,
 13. kontynuacja pracy środowiskowej na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez współpracę z rodzicami, wyjazdy wakacyjne, itp.,
 14. realizacja założonych działań w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2018 – 2025,
 15. realizacja programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na 2024 rok, który będzie realizowany do 31 grudnia 2024 r. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie wsparcia działań na rzecz seniorów niesamodzielnych ze względu na wiek oraz stan zdrowia,
 16. pomoc finansowa i rzeczowa obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

PODSUMOWANIE

Wszystkie powyższe działania są kontynuowane, a pracownicy Ośrodka, w tym pracownicy socjalni mimo pandemii podejmowali bezpośrednią pracę w środowisku.

Rodziny i osoby korzystające z pomocy OPS w Świerkłańcu wymagają nie tylko profesjonalizmu i dużego zaangażowania ze strony pracowników Ośrodka, ale także znacznych nakładów finansowych na realizację przewidzianych ustawami świadczeń. Działania realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerkłańcu odnoszą się m.in. do celów wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Świerklaniec na lata 2018 - 2025. W związku z tym niniejsze sprawozdanie stanowi analizę osiągniętych efektów tej strategii (jako jej coroczny RAPORT).

Opisany w sprawozdaniu katalog zadań realizowanych w 2023 roku nadal będzie realizowana, ale również na bieżąco modyfikowany.